

2019.03.30.

EFOP-3.2.14-17 Nyelvtanulással a boldogulásért

A projekt második félévénekér-
tékelése

Készítették

Paksi Borbála
Széll Krisztián
Vincze Beatrix

Tartalom

I. Az értékelés keretei	3
II. Az értékelés eredményei	4
1. Tanítási dokumentációk elemzése	4
1.1. Az elemzett tanítási dokumentumok mintájának kiválasztása	4
1.2. Az óravázlatokkal kapcsolatos tapasztalatok.....	5
1.3. Hallgatói reflexiók elemzése	5
1.4. Hallgatói visszajelzések a 2018. november 17-i és a 2019. február 11-i szakmai találkozón	9
2. Mentorkérdőívek elemzése.....	10
3. Középiskolai nyelvtanárok véleménye.....	12
4. ELTE koordinátorok véleménye.....	15
5. A tanulói kérdőívek elemzésének eredményei	17
5.1. A diákok képzéssel kapcsolatos véleménye a 2018/2019-es tanév első félévében	17
5.2. A diákok képzéssel kapcsolatos véleményének változása.....	22
6. Tanulócsoportok szerinti elemzés eredményei.....	24
III. Összegző következtetések, javaslatok.....	33
1. Projektre vonatkozó általános javaslatok.....	33
2. Az értékelési rendszer javasolt elemei	35
2.1. Értékelési stratégiával/protokollal kapcsolatos javaslatok	35
2.2. Tanulói kérdőívvel kapcsolatos javaslatok.....	37
2.3. Középiskolai nyelvtanárok körében történő adatgyűjtéssel kapcsolatos javaslatok	41
2.4. Hallgatói portfólióval kapcsolatos javaslatok.....	41
Mérőeszközök.....	42
1. Tanulói kérdőív	42
2. Középiskolai tanárok kérdőíve.....	44
3. Óravázlat.....	46
Mellékletek.....	47
1. számú melléklet: A foglalkozások középiskolai nyelvtanárok általi megítélése	47

I. Az értékelés keretei

A *Nyelvtanulás a boldogulásért* projekt nem formális nyelvtanulási lehetőségek biztosításával kívánja segíteni a résztvevő középiskolások nyelvtudásának fejlődését, amelynek elérését egy integrált megközelítéssel, azaz a lehetséges befolyásoló tényezők összességének javulásától várja. A foglalkozások előkészítése és megvalósítása mellett az ELTE nagy hangsúlyt fektet a középiskolai nyelvtanárok eszköztárának alapvetően élménypedagógiai alapú megközelítéssel történő bővítésére is. További célként jelenik meg, hogy az egyéni különbségek megfelelő kezelésével javuljon a nyelvtanulók tudása, motivációja és hozzáállása, valamint, hogy a résztvevő tanulók tudjanak és szeressenek idegen nyelvet tanulni és az elsajátított hasznos nyelvtudást megfelelően tudják alkalmazni.

A projekt alapvetően két fő célcsoportra fókuszál: (1) a résztvevő középiskolák élményalapú nyelvi foglalkozásaiba bevont 9–13. évfolyamos tanulók, és (2) a projektben közvetlenül és aktívan szerepet vállaló iskolai nyelvtanárok. Rajtuk kívül a projektben részt vesznek még az ELTE részéről a foglalkozásokat tartó (3) hallgatók (tanárjelöltek), valamint a felkészülésüket segítő és őket (4) mentoráló egyetemi oktatók (mentorok). Továbbá a projekt lebonyolítását segítik (5) a középiskolák és (6) az ELTE intézeti/tanszéki koordinátorai.

A projekt teljes időtartama 5 félév. A projekt keretében történt tevékenységek értékelése minden félév végén megtörténik. A projekt első félévében összesen 9 középfokú intézmény (8 gimnázium, 1 szakgimnázium) vett részt, mely iskolákban a rendelkezésünkre álló adatok alapján legalább 13 angol, 7 német, 4 francia és 3 olasz tanulócsoport indult el 36 tanárjelölt (hallgató) vezetésével. A második félévben 10 gimnázium csatlakozott a projekthez, ebből 8 az első félévben is részt vett a projektben, míg 2 a projekt második félévében kapcsolódott be. Az iskolákban 26 angol, 15 német, 6 francia és 6 olasz, azaz összesen 53 tanulócsoport indult el 82 tanárjelölt irányítása alatt, vagyis több esetben egy tanulócsoporthoz két tanárjelölt is csatlakozott. Az adatok jól mutatják, hogy jelentősen emelkedett a tanulócsoportok (így a projektben részt vevő diákok), valamint a projektbe bevont tanárjelöltek (hallgatók) száma is.

Jelen értékelés alapvető célja, hogy:

- (1) feltárja és összegezza a projekt második félévének (2018/2019 tanév I. félév) tapasztalatait;
- (2) összevesse a projekt első (2017/2018 II. félév) és második félévének (2018/2019 tanév I. félév) eredményeit;
- (3) a projekt folyamatos nyomon követésével azonosítsa a projekt előrehaladása során történt változásokat annak érdekében, hogy a későbbi folyamatok és tevékenységek az eddigi eredményekből levonható következtetésekre és javaslatokra épülhessenek.

A projekt második félévének értékeléséhez minden résztvevő iskolából rendelkezésre áll – igaz nem minden esetben teljes körűen, illetve változó részletezettséggel – a 82 tanárjelölt (hallgató) tanítási dokumentációja (tanulócsoportonként 12 alkalom óratervei és az órákra

adott reflexiók, konzultációs lapok, jelenléti íveket tartalmazó jegyzőkönyvek), mentoraik róluk alkotott véleményei (16 mentor által kitöltött 77 mentorkérdőív válasza – ami azt is jelenti, hogy 2 mentor nem töltött ki kérdőívet, illetve – mivel a mentorok tanulócsoportonként töltötték a kérdőívet és 6 tanárjelölt két csoportot is tanított – 11 tanárjelöltre vonatkozóan nem rendelkezünk válaszokkal), 25 középiskolai nyelvtanár, valamint 10 ELTE koordinátor projekt megítélésére vonatkozó kérdőívre adott válasza, valamint a résztvevő diákok által kitöltött értékelő kérdőívek válasza (388 kérdőív). A projekt második félévében nem került sor olyan adatgyűjtésre, amely a projektben részt vevő iskolák középiskolai nyelvtanárainak – akik közvetlenül nem kapcsolódtak a projekthez – véleményét térképezte volna fel.

Az értékelés első részében először a projekt második félévében rendelkezésre álló dokumentumok és mérési eredmények elemzését és az első félévi eredményekkel történő összevetését végezzük el, melynek során külön vizsgáljuk a hallgatók (tanárjelöltek) tanítási dokumentációit, a mentortanárok véleményét, a középiskolai, illetve az ELTE intézeti/tanszéki koordinátorok válaszait, valamint a tanulói kérdőívekből kapott eredményeket. Ezt követően az általunk beazonosított tanulócsoportok szintjén vizsgálódunk. Végül a kapott eredmények alapján következtetéseket vonunk le és olyan javaslatokat fogalmazunk meg, melyeket érdemesnek tartunk visszacsatolni a projekt további folyamataiba.

II. Az értékelés eredményei

1. Tanítási dokumentációk elemzése

1.1. Az elemzett tanítási dokumentumok mintájának kiválasztása

Iskolánként, illetve személyenként 12 óra óravázlatának és 12 hallgatói reflexiójának a feldolgozása a létszám és a nyelvek arányainak megfelelően (összesen 120 óravázlat, 120 reflexió elemzése alapján). A kiválasztott iskolákat és csoportokat az 1. táblázat mutatja.

1. táblázat: A tanítási dokumentációk elemzési mintája

Iskola neve	Tanárjelölt/ek	Nyelv	Csoport
Dr. Ámbédkar Gimnázium	Naményi László	angol	CS1
Ciszterci Szent István Gimnázium	Bódi Lilla Laura	angol	CS1
Piarista Gimnázium	Komáromi Réka, Pálos Ágnes	angol	CS1
Szent Imre Katolikus Általános Iskola és Gimnázium	Szilágyi Ivett	angol	CS2
Szilágyi Erzsébet Gimnázium	Gere Csilla	angol	CS1
Móra Ferenc Gimnázium	Német Zalán, Szabó Katalin	francia	CS2

Jókai Mór Gimnázium	Kiss Dóra, Somogyi Dániel	német	CS1
Széchenyi István Gimnázium	Kuves-Szalóki Ivett	német	CS2
Uzoni Péter Általános Iskola és Gimnázium	Fedor Fanni	német	CS1
Vasvári Pál Gimnázium	Kálmán Dalma, Varga Henriett	olasz	CS2

A feltöltött dokumentumok többségében igényesek, részletesek az óravázlatok, a tanulási naplóban rögzített reflexiók általában 10–12 mondatból állnak (kb. fél oldal terjedelemben). Kevés hallgatónál maradt el óravázlat feltöltése vagy esetleg azok felcserélése. A hallgatók a tanítást kiegészítő dokumentumokat is feltöltötték (voltak, akik fotókat is csatoltak a foglalkozásokról).

1.2. Az óravázlatokkal kapcsolatos tapasztalatok

Az **óravázlatokkal** kapcsolatban összességében kijelenthető, hogy nyelvenként formailag némiképp eltérőek (magyarul és idegen nyelven, változó formában készültek), tartalmi vonatkozásaikban követték a megadott sablont. Részletességük szempontjából változóak, de a legtöbb szakszerű és részletes óravázlat, amely jól használható. Jól áttekinthető munkák, sokan a melléklettel is kiegészítették (részletes feladatsorok, képek, online elérhető feladatok linkjei megtalálhatók).

A vázlatok akár további elemzésre is alkalmasak, mind a foglalkozások tartalma, mind a foglalkozásokon alkalmazott módszerek és munkaformák nyomon követhetők.

Az óravázlatokban a hallgatók legtöbbször jelzik a nehézségeket (veszélyeket): internet hiánya, szöveg nehézsége, túl sok idegen szó stb., és némely esetben a megoldási lehetőséget is jelzik.

A foglalkozások változatos munkamódszerekre épülnek, örömteli, hogy gyakran kerülnek alkalmazásra az élménypedagógiai elemek: játék számtalan formája, mozgásos feladatok, sok online videó, autentikus szöveg (dal, filmajánló), ugyanakkor viszonylag kevesebb a drámapedagógiai mozzanat. A hallgatók közül többen kiemelik, hogy szükségesek a mozgásos (de célnyelvi) feladatok, mert a diákok a 120 perces délutáni foglalkozásokon ezeket igénylik.

A foglalkozások strukturális felépítése változó, a hallgatók építenek diákok igényeire és felméri a nyelvi szintet. A tematikus és a nyelvtani struktúra egymásra építése néhol esetleges, vannak kiváló példák, ahol konszenzusos megállapodás eredményeként jön létre a tematika.

1.3. Hallgatói reflexiók elemzése

Összességében elmondható, hogy az egyes órákra adott hallgatói (tanárjelölti) **reflexiók terjedelme, problémaorientáltsága szintén változó, a legtöbb hallgatónál pozitív élményként**

jelenik meg az óratartás, a tanítás. Kiváló tanulási lehetőségnek tartják a projektet a szakmai fejlődésük szempontjából. Többen kifejezték reményüket, hogy várják a következő félévben a folytatást.

A reflexiók feldolgozása – az előző félévhez hasonlóan – öt szempont alapján történt:

- (1) A tanárjelöltek gondolkodása/benyomása a diákokról.
- (2) A foglalkozások sikerességének/sikertelenségének megítélése (+, –).
- (3) A foglalkozásokon alkalmazott jellemző módszerek.
- (4) A tanítás során felmerült problémák.
- (5) A jövőben, a tanítás során részben megvalósított vagy tervezett változtatások.

(1) A tanárjelöltek gondolkodása/benyomása a diákokról

A leendő tanárok a reflexióikban kitértek arra, hogy milyenek látták a foglalkozásokon a tanulókat. Néhol az előzetes elvárásokhoz vagy információkhoz képest más összetételű csoporttal találkoztak, de mindenütt alkalmazkodtak a megváltozott viszonyokhoz.

A hallgatók pozitívan gondolkodnak a tanulókról, s kiemelték, hogy a diákok nagyobb részt szimpatikusak, udvariasak, érdeklődőek, nyitottak, együttműködőek, aktívak, több esetben magabiztosak, azaz mertek kérdezni, s ki merték fejezni kéréseiket, igényeiket. Voltak kritikai észrevételek is, mely szerint a diákok között voltak olyanok, akik bátortalanok, kevésbé önállóak, motiválatlanok voltak, s nem volt jellemző az önálló, kritikai gondolkodás. Néhányan kiemelték a diákok túlterheltségét, azt, hogy időhiányban szenvednek, fáradtak, vannak hetek, amikor rengeteg témazárót írnak.

A foglalkozások során legnehezebben megoldható feladatként az alábbiak jelentek meg:

- a motiválatlan, visszahúzódó, nem kellően aktív tanulók bevonása, érdeklődésük felkeltése;
- az önálló és folyamatos idegen nyelvi kommunikáció (pl. két percig) fenntartása;
- a vitakultúra (érvek, ellenérvek) fejlesztése;
- a tanórákon kapott házi feladatok megírattatása (néhányan kitértek rá);
- az órai idegen nyelvi kommunikáció fenntartása;
- a betanult tételek (panelek) szövegétől való eltérés és a váratlan helyzetekre történő reagálás;
- a fáradtsággal való megküzdés, a figyelem fenntartása (délutáni – főként a péntek délutáni – órák nehézségei);
- néhány csoportban a páros és csoportmunka működtetése, mellyel kapcsolatban két jellegzetes viselkedési forma alakult ki: (1) plénum előtt nem szívesen megnyilatkoznak, (2) párban, csoportban nem szívesen beszélők – idővel felmérték a tanárjelöltek/hallgatók és megoldották a feladatot).

A tanárjelöltek (hallgatók) könnyen és rugalmasan megoldottak olyan, általában az elégtelen technikai és infrastrukturális ellátásból adódó nehézségeket, mint:

- teremcsere/nincs terem (ez ritka, s ilyen esetekben a tanulók segítettek);

- internet/WIFI hiány, gyengesége (ilyenkor megosztották a saját wifijüket);
- nincs technika (ezekben az esetekben inkább visznek saját laptopot, hangszórót).

A reflexiókban többségében a tanárjelöltek jó hangulatúnak írták le a foglalkozásokat, felül tudtak emelkedni a problémákon, jól reagáltak a váratlan helyzetekre. Ugyanakkor többen megjegyezték, hogy a tanulócsoporthoz nem homogének, a tanulók nagyon eltérő tudásszinten vannak egy csoporton belül, a diákok létszáma változó, nehéz kiszámítaniuk, hogy mivel (hány példánnyal) készüljenek. A hiányzók később nehezen tudnak bekapcsolódni. Mindezek kapcsán sokakban felmerült a kérdés, hogy ezeket vajon miként oldják meg?

(2) A foglalkozások sikerességének/sikertelenségének megítélése

A **foglalkozások sikerét** a hallgatók leginkább aszerint élték meg, hogy meg tudták-e valósítani a tervezett feladatokat. Egyik legfontosabb sikertényező volt, hogy el tudták-e végezni a kitűzött feladatokat, például, mennyire tudták tartani az időkeretet. Általában az időmenedzsment volt az egyik legkritikusabb pontjuk, de bevallásuk szerint sokat fejlődtek a félév során. A legtöbb reflexió kiemeli az órák hangulatát, és a tanulói aktivitás fenntartását. Jó eszköznek bizonyult a diákok életkori sajátosságainak megfelelő motiváció (téma/műfaj) megtalálása. Népszerűek voltak például a filmek, youtube videók, blogok, vlogok, humoros képek, dalok. Valamennyien sokszor alkalmazták a digitális technikákat is. További fontos sikerkritériumok voltak:

- a heterogén tanulócsoporthozon belül a csoporton belüli (gyakran spontán) differenciálás megoldása;
- a tanulói igények spontán kielégítése (olykor személyre szabottan);
- az óravezetésben az idegen nyelvhasználat erősítése;
- a folyamatos célnyelven történő beszéd.

A hallgatók (tanárjelöltek) személyes sikerként élték meg, hogy „tanárként viselkedtek”. A tervezési és szervezési folyamatban a sikeres foglalkozások (félév) zálogának bizonyult az, ha a hallgatók tudatosan felmérték a tanulói igényeket (témák, nyelvtan, egyéb), s ennek jegyében alakították ki a foglalkozásokat, majd folyamatosan reflektáltak a teljesítményekre. Illetve az is, ha sikerült építeni a tanulók előzetes tudására (akár más tantárgykból, pl. a földrajzra az utazás témában). Félidőben, a 6. foglalkozás után visszajelzéseket kértek, adtak, és ennek jegyében folytatták a továbbiakban a tanítást. Fontos volt – és a tanulók igényelték is – a folyamatos visszajelzést a teljesítményükre (ezt néhányan nem vagy nem elég következetesen tették meg).

A **foglalkozások sikertelenségének (gyengeségének) okai** között a következő fontos észrevételek szerepeltek:

- időhiány, eltérés az óratervtől, feladat elhagyása, túltervezés;
- szókinccs hiánya, előzetes ismeretek hiánya, szövegértés nehézségei;
- mások előtti szerepléstől való félelem;
- magyarul történő kommunikáció;

- témaegybeesés a tanórával (mely az érdeklődés elvesztéséhez vezetett);
- kevés diák (olykor 4–6 fő) részvétele az órákon, eleve kis csoportokban dolgoztak, de a kislétszám nehezítette a csoportmunkát, olykor a páros munkát is;
- több esetben délután tartott foglalkozások, iskolai rendezvényekkel és egyéb elfoglaltságokkal való ütközés, mely erősítette a lemorzsolódást és az érettségi után és a tanév végén egyre csökkenő/változó jelenlétet, csökkenő motivációt eredményezett, s magával vonta azt is, hogy gyakran változott a csoportok összetétele).

(3) A foglalkozásokon alkalmazott jellemző módszerek

A projekt két nagy elvárása, hogy a tanulók sikeres érettségi/nyelvizsgát tegyenek, illetve, hogy szeressék (meg) a tanulók az idegen nyelvtanulást, azaz örömmel tanuljanak, melyben segítenek az élménypedagógiai módszerek. Ennek fényében a projekt alapvető célkitűzése a tanulásszervezési formák kellő mértékű variálása, valamint a tér (terem) adta lehetőségek, digitális technikák (interaktív táblát) kihasználása.

E tekintetében pozitív kép rajzolódik ki a reflexiókból, a hallgatók törekedtek arra, hogy élményszerű tanulást biztosítsanak (ami sok esetben feltehetően idegen is lehetett a diákok számára). Így a klasszikus feladatgyakorlások, tesztek, hallás utáni szövegértés, érettségi feladatok megoldása mellett, illetve helyett a tanárjelöltek olyan egyéb, sokszínű módszertani kultúrát biztosítottak a foglalkozásokon, mint például a képek, videók, filmek, „némafilmek”, dalok, plakátok, versenyek, rejtvények, prezentációk, játékok (szerepjáték, társasjáték, aukciós játék stb.), és rendszeresen jelen voltak az online, digitális játékok, tanulási formák is.

(4) A tanítás során felmerült problémák

A tanítás során felmerült problémák közül a következőket emelték ki a hallgatók:

- nem megfelelő a tanulók szóbeli kifejezőképessége;
- a szabad beszéd és önállóság hiánya;
- nyelvtani hiányosságok;
- gyenge beszédképesség;
- kreativitás hiánya;
- szövegalkotás nehézségei (főként kezdőknél, de gyakran haladóknál is);
- a nyelvi alapok hiánya;
- a tanulók sok esetben nem értették az idegen nyelvű tanári utasítást;
- általában a globális szövegértés technikájának hiánya.

A tanárjelöltek számára kihívásként jelent meg a megfelelő **differenciálás (különböző feladatokkal készülés)**, az eltérő tudásszintek kezelése, az időmenedzsment, a nem működő technika, az IKT vagy internet, könyv, másolat hiánya, a prezentációs gyakorlat hiánya, a változó csoportok, csoportlétszámok, a hazainduló (bejáró tanulók) kezelése, valamint, hogy mennyiben célja a foglalkozásoknak az alapok megtanítása, újra tanítása.

További nehézségként jelent meg a **rögtönzés, a spontán igények kielégítése**, a csoportösszevonások megvalósítása (kezdő-haladó), együtt kezelése, differenciálása.

(5) A jövőben, a tanítás során részben megvalósított vagy tervezett változtatások

A hallgatók (tanárjelöltek) tisztában vannak a változtatások szükségességével, jól reagáltak a problémák megoldására, kezelésére. A reflexiók alapján, a **tervezésben, differenciálásban, rögtönzésben kell fejlődniük, s le kellene küzdeniük a túltervezést, és több rugalmasságot kellene bevinniük a foglalkozásokba („a kevesebb több”)**. Fejlődniük kell abban, hogy jobban tudjanak alkalmazkodni a különböző nyelvi szintekhez, hatékonyan tudják kezelni a tanulók motivációját, érdekesen tanítani a nyelvtant, növelni a szókincset és kezelni a nyelvtan tanítása közötti különbségeket. A tanárjelölteket a diákok órai és a kurzus utáni személyes visszajelzései megerősítették abban, hogy szükséges a folyamatos értékelés.

1.4. Hallgatói visszajelzések a 2018. november 17-i és a 2019. február 11-i szakmai találkozók

A projektben részt vevő hallgatók közül néhány önkéntes vállalta, hogy a projekttalálkozókra megosztja tapasztalatait az érintettekkel. A találkozók csúcspontját jelentették a hallgatói reflexiók, amelyek messzemenően őszintén és nyíltan szóltak a megélt élményeiről. Kiemelendő, hogy a projekt 1. félévének hallgatói reflexióihoz képest sokkal pozitívabb kép bontakozott ki a hallgatói oldalról. A második félévben résztvevők (nagyszámú jelenlétük miatt) differenciáltan nyilatkoztak az általuk megélt pedagógiai helyzetek sokféleségéről azok kihívásairól és az azokra történő sikeres reflexióikról. Örültek (és ez minden csoportra igaz), hogy nem találtak magatartási problémával. Jónak és eredményesnek tekinthetjük rugalmasságukat, problémamegoldó készségüket, hitüket. Akinek szakmai segítségre volt szüksége az kért, és kapott is. A tanárjelöltek (hallgatók) kiemelték a mentorok (egyetemi oktatók) támogató hozzáállását.

A szakmai találkozókra a tanárjelöltek (hallgatók) hangsúlyozták azt, hogy örömmel élték meg a „tanári szerepet”, az önállóságot, az órákra készülést. Fontosnak tartották, hogy a diákokkal jól tudtak kommunikálni, a legtöbb esetben spontán módon tudtak reagálni a diákok elvárásaira (pl. dolgozatra felkészítés, hiánypótlás). Életkori közelségük miatt a viszonyukat úgy élték meg, mint akik „*testvérei, nővérei, barátai*” a diákoknak. Főként a játékosságot és a módszertani sokféleséget (autentikus szövegek, digitális technikák) tartották erényüknek. Szóltak ugyanakkor a nehézségekről is: lemorzsolódás, változó összetételű csoportok, a diákok túlterheltsége, ütközés az iskolai rendezvényekkel, néhol hiányos kommunikáció ezekről a változásokról. Lelkesedésük, őszinteségük és elkötelezettségük meggyőző volt arról, hogy jelentős a szakmai elhivatottságuk, és jól el tudják látni ezt a hiánypótló nyelvtanári feladatot. Módszertanilag jól felkészültek, szakmai kompetenciáikat sikeresen fejlesztették a pedagógiai tervezés, szervezés, tanulói csoportok megismerése terén, de jelentős előrelépést tettek a szakmai kommunikáció és együttműködés területén is. A differenciált tanítás és értékelés területén azonban – saját bevallásuk alapján – még sokat kell fejlődniük.

A tanárképzés szemináriumain (*Tanítást kísérő pedagógiai és pszichológiai szemináriumok*) a hallgatók pozitívan nyilatkoznak a projektben szerzett tapasztalataikról, amit a képzés kimeneti követelményeiben kötelezően készítendő értékelési portfólióban is jól tudnak hasznosítani.

2. Mentorkérdőívek elemzése

A projekt második félévi eredményeinek vizsgálata során 18 mentort kértünk arra, hogy bizonyos szempontok mentén értékelje a projektben részt vevő 82 tanárjelölt munkáját. A vizsgálat során összesen 71 tanárjelöltre vonatkozóan 16 mentor válaszolt a kérdőívben feltett kérdésekre. Mivel tanulócsoportonként történt az értékelés és 6 értékelt tanárjelölt két csoportot is vitt, a 16 mentor összesen 77 kérdőívet töltött ki.

Általánosságban elmondható, hogy 2018/2019 I. félévében a mentorok véleménye nagyon pozitív, a 8 vizsgált értékelési dimenzióban egyáltalán nem fordult elő, az elégedetlenségi tartományba eső vélemény. Az előző félévi eredményekhez hasonlóan a mentorok összességében a legelégedettebbek a hallgatók (tanárjelöltek) önállóságával voltak, míg a legkevésbé a hallgatók (tanárjelöltek) órai eseményekről, foglalkozásokról történő visszajelzéseivel. Ez utóbbira mindenképpen érdemes lenne jobban fókuszálni a későbbiekben, hozzátéve, hogy a kérdés alapján azt nem lehet megállapítani, hogy a visszajelzések elmaradása okozott gondot, avagy azok tartalma. Ugyanakkor a másik vizsgált 6 dimenzióban már némi eltérés mutatkozik az eddigi két tanév között. Összességében elmondható, hogy 2018/2019 I. félévében a vizsgálat nyolc dimenzióból ötben tapasztalható magasabb fokú elégedettség, mint 2017/2018 II. félévében: (1) a mentorról történő kapcsolatfelvétel, (2) az órákra való felkészültség (óravázlatok prezentálása), (3) a rendszeres kapcsolattartás, (4) a portfóliókészítés (tanári napló, utólagos tapasztalatok prezentálása), valamint (5) az órai foglalkozásokkal kapcsolatos visszajelzések. Ezzel szemben 2017/2018 II. félévében magasabb elégedettség látható az önálló munkavégzés és az önreflexió megítélésében, valamint abban, hogy a hallgatók (tanárjelöltek) mennyiben fogadták meg a mentorok javaslatait, s mennyiben építették be azokat az óravázlataikba. A teljes elégedettség tekintetében a legnagyobb különbségek az órákra történő felkészültség és az órákról a mentortanárok felé adott visszajelzések (2018/2019 I. félévében nagyobb), valamint az önállóság és az önreflexió megítélése kapcsán tapasztalhatók a két vizsgált félév között (2017/2018 II. félévében nagyobb) (*lásd az 1. ábrán*).

1. ábra: Mentori vélemények a tanárjelöltekről a vizsgált szempontok alapján (%)

A mentorok szöveges válaszai alapján egyértelmű, hogy a hallgatók (tanárjelöltek) lelkesen, lelkiismeretesen és elkötelezetten vettek részt a programban, érződött, hogy élvezik a tanítást és a tanóra tervezésben és kivitelezésében (változatos tananyagok, kreatív, innovatív megoldások) is nagyon sokat fejlődtek, mely kapcsán megfogadták a mentorok tanácsait. Több mentor külön kiemelte a tanárjelöltek kiváló nyelvtudását, a munkájuk során megmutató tudatosságot, önállóságot, kreativitást, reflexiók képességet és a rugalmasságot, a diákok igényeire való érzékenységet. Negatívumként jelent meg a kapcsolattartás és a kommunikáció nem megfelelő gyakorisága, illetve hiánya, valamint a túlterheltség, illetve túlvállalás kérdése.

Mindezek alapján nem meglepő, hogy a mentorok túlnyomó többsége egyértelműen javasolja a hallgatók (tanárjelöltek) további részvételét a programban.

3. Középiskolai nyelvtanárok véleménye

A középiskolai nyelvtanároknak szóló kérdőívet a projektben részt vevő 10 iskolából 25 nyelvtanár töltötte ki, ugyanakkor az elemzés 22 kérdőív válaszain alapul, mivel a válaszokat iskola és nyelv szerint összesítettük (az adatok tanulócsoporthoz szerinti vizsgálatot nem tett lehetővé).

A kérdőív alapvetően 5 nyitott kérdést tartalmazott (amelyekre az esetek többségében nagyon hasonló, csak másképpen megfogalmazott válaszokat adtak a nyelvtanárok):

- (1) Mennyire és miben tartotta hasznosnak a tanárjelöltek által tartott foglalkozásokat a diákok szempontjából? *(A konkrét válaszokat az 1. számú mellékletben foglaltuk össze.)*
- (2) Mennyire és miben tartotta hasznosnak a tanárjelöltek által tartott foglalkozásokat az iskola szempontjából? *(A konkrét válaszokat az 1. számú mellékletben foglaltuk össze.)*
- (3) Mennyiben segítette az ELTE koordinátor a projekt indulását és a folyamatos munkát?
- (4) Mi az, amivel elégedett a projekt jelenlegi működésével kapcsolatban?
- (5) Mit változtatna a projekt jelenlegi működésével kapcsolatban?

A kérdőívben lehetőség nyílt egyéb észrevételek megfogalmazására is, amelyben a válaszadók egyrészt azon pozitív véleményüknek adtak hangot, hogy milyen jó lehetőség a program minden diák – s főként a hátrányos helyzetű tanulók – számára és bíznak a folytatásban, másrészt olyan kritikák is megjelentek, mely szerint a 12.évfolyam miatt jó lett volna januárban is órákat tartani, mert a ballagás után számukra véget ér az iskola és utána a bejárás diákoknak nagyon nehéz lesz órát tartani, vagy, hogy a 2. félév csúszással indul és csak tömbösítéssel lehet megoldani, hogy minden alkalom megtartásra kerüljön, vagy, hogy az információ nem mindig érkezik meg időben, lehetne hatékonyabb a kommunikáció a projekt résztvevői között. Az észrevételek között javaslatként merült fel a nyári nyelvi táborok szervezése.

(1) Foglalkozások hasznossága a diákok szempontjából

A legtöbb véleményben visszaköszönt, hogy a foglalkozásokat összességében hasznosnak találták az iskolákban, hiszen a program által a diákok tanórai kereteken kívüli plusz lehetőséget kaptak a nyelvtanulásra, a gyakorlásra, más – van, hogy anyanyelvi – tanár segítségével és az eddigiekben megszokottól eltérő módszerekkel, megközelítésmódokkal. A hasznosság szempontjából kiemelkedik a beszédfejlesztés területe, mely nagy részt annak köszönhető, hogy a foglalkozások jelentős hányada a beszédcentrikus feladatokra épült.

A középiskolai nyelvtanárok általában úgy gondolták, hogy a foglalkozások során a diákok tovább gyakorolhatták a tanórákon elsajátított tudásukat, így azt még inkább elmélyíthették, s jelentősen fejlődött a szókincsük, a nyelvtani tudásuk és a szóbeli kommunikációjuk. A normál tanórai keretekhez viszonyítva több figyelem jutott az egyes tanulók képességeinek

fejlesztésére is, hozzátevé, hogy a diákok élményszerűen tanulhattak, így nagyon élvezték ezeket az alkalmakat. Ehhez hozzájárult az is, hogy a tanárjelöltek korban közelebb állnak a diákokhoz, így a foglalkozások stílusa, témája és légköre is a tanulók igényeihez igazodott, oldottabb, fesztelenebb, közvetlenebb, kellemesebb és barátságosabb volt, mint amit a tanórákon tapasztalnak, s ez a bizalmi kapcsolat kifejezetten tetszett a diákoknak.

A foglalkozások többségében a tanárjelöltek számos új módszerrel és változatos feladattípusokkal (pl. internetes feladatok, videók, dalok, csoportmunka, páros munkaforma) ösztönözték a tanulókat. A foglalkozások sokat segítettek abban is, hogy a középiskolások betekintést nyerhettek a felsőoktatásba, ami így már nem tűnik annyira megfoghatatlannak, elérhetőnek. Az élményközpontú tanítás, a játékos és érdekes foglalkozások révén összességében eredményesebb volt a munka, mint a tanórai keretek között: a foglalkozások hatására a diákok – főleg szóban – bátrabban, magabiztosabban kérdeztek és fejezték ki magukat, mint a foglalkozások előtt, s javult az együttműködési készségük és erősödött a motivációjuk is.

(2) Foglalkozások hasznossága az iskola szempontjából

A legtöbb középiskolai nyelvtanár szerint iskolájuk több szempontból is profitált a hallgatók (tanárjelöltek) foglalkozásaiból: (1) az élménypedagógiai jelleg, valamint az újfajta és hasznos tanítási ötletek, stílusok és módszerek megjelenése új szemléletet hozott az iskolákba, növelte a tanulók és pedagógusok tudásszintjét és motivációját is; (2) jól kiegészítette a tanórai anyagot és bővítette az iskolák által a tanulók számára nyújtott tanórán kívüli hasznos (tanulási, gyakorlási) lehetőségeket (ráadásul ingyen, ami a szülőknek is külön jó); (3) a gyakorlás és az érettségire, nyelvvizsgára való felkészítés növeli a tanulói továbbtanulást, az iskola eredményességét, továbbá (4) a foglalkozások növelhetik az iskola iránti érdeklődést (a beiskolázás során is) és az iskola hírnevét, presztízsét is (már csak azért is, mert az ELTE-ről jöttek a tanárjelöltek, amit fontos alapja a kapcsolatépítésnek is).

(3) ELTE koordinátor megítélése

Az összekötő mentorok általánosságban elégedettek voltak az ELTE koordinátorainak segítőkészségével és együttműködésével, akik naprakészen és korrekt módon koordináltak, rendszeres volt a kapcsolattartás, vagyis állandóan lehetett – személyesen, telefonon, emailen keresztül – kommunikálni velük, és bármilyen kérdéssel lehetett hozzájuk fordulni, melyre igyekeztek gyorsan megadni a szükséges információt, illetve segítettek megkeresni a kérdésben illetékes kollégát.

(4) Projekt működésével való elégedettség

A projekt működésével való elégedettséget a középiskolai nyelvtanárok elsősorban a hallgatók hozzáállására, valamint a foglalkozások, szakmai továbbképzések, projektnapok minőségére, hasznosságára vonatkozóan értelmezték – melyek kapcsán általánosnak mondható az elégedettség –, s kevésbé jelentek meg a projekt szervezésével kapcsolatos vélemények

(utóbbira példa az információáramlás gördülékenysége, a csoportok folyamatos, fennakadás nélküli, tervezett rendszerességgel történő indítása).

A középiskolai nyelvtanárok válaszaiban kiemelték a hallgatók (tanárjelöltek) felkészültségét, lelkesedését, lendületességét és motiváltságát, valamint azt is, hogy a projekt nagyon hasznos, kreatív és dinamikus volt. Folyamatosan, gördülékenyen mentek zajlottak a foglalkozások, a tanárjelöltek az igényeknek megfelelően próbálták segíteni, teljesíteni az alkalmakat. Ennek is köszönhető, hogy egyes csoportokban a hallgatóknak sikerült olyan jó kapcsolatot kialakítani a diákokkal, hogy a részt vevő tanulók nagyon szeretnék a program közös folytatását. Volt olyan vélemény is, mely szerint annak ellenére, hogy a tanulók és a tanárjelöltek (hallgatók) esetében is lehettek fontosabb dolgok, mégis közös elkötelezettséggel sikerült úgy kialakítani a délutáni foglalkozásokat, hogy aki vállalta (diák, tanárjelölt, tanár) mindenképpen nyert a projekttel.

Több középiskolai koordinátor szerint nagyon pozitívan értékelhető az is, hogy volt lehetőség szakmai továbbképzésekre (külön kiemelve a szakmai napot és műhelymunkákat), valamint, hogy tanárjelöltekkel (akiktől sok esetben megkapták a vázlatokat, esetenként a reflexiókat is), mentorokkal, ELTE-s kollégákkal szoros együttműködések és a szakmai kérdésekben is hasznos egyeztetések alakultak ki, rendszeres volt a kapcsolattartás és több szakmai javaslatot is kaptak.

(5) A projekt működésével kapcsolatban megfogalmazott változtatási javaslatok

A középiskolai nyelvtanároknak a projekt jelenlegi működésével kapcsolatban megfogalmazott javaslatait 4 témakör szerint összegezzük.

I. Szervezés:

- A félévi munka korábbi időpontban történő indítása, hogy a tanárjelöltek kényelmesebben be tudják fejezni a 12 foglalkozásokat, jelenleg van, hogy több pótórát is szervezni kell, ami a diákoknak és a tanárjelölteknek is kényelmetlenségeket okozhat.
- A foglalkozások indulásának szeptember közepére, illetve február elejére történő időzítése.
- A foglalkozások pontos napjának minél előbbi megismerése, hogy legyen idő a felkészülésre az iskolában.
- Az adminisztráció vontatottságának, az adminisztrációs feladatok, papírmunka mennyiségének minimálisra csökkentése.

II. Tartalom:

- A foglalkozások során alkalmazott könyvek beszerzése időben történjen meg, időben kapják meg az iskolák. Ugyanakkor más vélemény szerint, nem feltétlenül van szükség tankönyvekre, hiszen vannak olyan diákok, akiket nehezebb tankönyvből tanítani, az így felszabaduló összeget valamilyen jutalomprogramra lehetne fordítani.

- Mivel sok esetben nincs fénymásolási lehetőség az iskolákban, gondot okoz a megrendelt nyomtatók hiánya.
- A tanárjelöltek bátrabban alkalmazkodjanak a diákok igényeihez (például, ha a csoport több, nyelvvizsgára felkészítő gyakorlást kér, akkor a hallgatók ennek megfelelően készüljenek a foglalkozásokra).
- A hallgatóknak többször kellene érdeklődniük a diákoktól, hogy milyen készségfejlesztő feladatokra lenne szükségük.
- A pedagógusok számára további lehetőség szakmai továbbképzésekre (esetleg külföldi továbbképzés keretében is), míg a tanulók számára nyári nyelvi tábor szervezése.

III. Információáramlás, együttműködés, csoportszervezés:

- Érdemes lenne a tanárjelöltek foglalkozásokkal kapcsolatos reflexióit elérhetővé tenni a projekt szakmai résztvevői (mentorok, középiskolai nyelvtanárok, koordinátorok), illetve az iskola pedagógusai (nyelvtanárai) számára is.
- Homogénebb csoportok szervezése.

IV. Finanszírozási kérdések:

- Nyomtatók biztosítása.
- Nyelvi táborok biztosítása a diákok számára.
- Több pedagógus-továbbképzés biztosítása (akár nemzetközi is).

4. ELTE koordinátorok véleménye

Az ELTE koordinátoroknak szóló kérdőívet 10 koordinátor töltötte ki, mely kérdőív alapvetően 3 kérdéskört tartalmazott:

- (1) Írj 3 dolgot, amit kifejezetten pozitívnak láttál a program működésében ebben a félévben! Gondolj mind a szakmai, mind a projekt megvalósításával kapcsolatos elemekre!
- (2) Sorold fel, hogy mi volt az a 3 dolog, ami a legtöbb nehézséget okozta a félév során. Gondolj mind a szakmai, mind a projekt megvalósításával kapcsolatos elemekre!
- (3) Milyen javaslataid lennének a projekt további fejlesztésére? Gondolj mind a szakmai, mind a projekt megvalósításával kapcsolatos elemekre!

A kérdőívben lehetőség nyílt egyéb észrevételek megfogalmazására is, amellyel 5 válaszadó élt is, hármuk a kollégák munkáját, odafigyelését, segítőkészségét köszönte meg, míg ketten a szervezéssel kapcsolatban fogalmaztak meg észrevételeket. Egyikük annak a véleményének adott hangot, hogy a változások addig ne kerüljenek meghirdetésre, amíg nem 100 százalékosan biztos az információ (például útiköltség elszámolása), másikuk pedig annak, hogy csökkenteni kellene az adminisztrációt, és hogy a személyes találkozások sokat segítenek a projekt értékén.

(1) Program működésének pozitív elemei

Az ELTE koordinátorai a program elmúlt félévi szakmai, illetve projektszemponitú működésével, megvalósításával kapcsolatban kifejezetten pozitívnak látták az alábbiakat:

- az ELTE oktatóitól történő tanulás;
- a projektvezetéssel történő együttműködés, a projektvezetés nyugalma, higgadt problémakezelése, az információáramlás segítése;
- a hallgatókkal történő kapcsolattartás, kommunikáció, együttműködés;
- a hallgatók szakmai fejlődése, lelkes munkája, amely elismerést szerez az ELTE számára;
- az iskolákkal, iskolai nyelvtanárokkal való egyre gördülékenyebb együttműködés;
- a projektben részt vevő nyelvtanárok pozitív visszajelzései;
- a vidéki kollégák elkötelezettsége, továbbképzések iránti igénye és az azokon való lelkes részvétel;
- a szakmai napok (a szakmai nap résztvevőinek motiváló volt a kredit lehetőség), délutánok, projekttalálkozók, konferenciák színvonalas szervezése;
- az együttműködés, tudásmegosztás és kapcsolatépítés az egyetemi és a középiskolai kollégák között;
- a tanszéki könyvtár és a projektben résztvevő hallgatók és diákok tankönyvigényeinek kielégítése.

(2) Program működésének nehézségei

Az ELTE koordinátorai a program elmúlt félévi szakmai, illetve projektszemponitú működésével, megvalósításával kapcsolatban az alábbi nehézségek emelhetők ki:

- az ESZA-kérdőíveket akkor kellett kivinni, amikor már befejezték a hallgatók a tanfolyamot (hamarabb kellene);
- a tankönyvrendelés folyamata, a tankönyvek csak a harmadik félévre érkeztek meg (szállítási problémák);
- a megrendelt nyomtatók hiánya, mely különösen akkor érzékeny probléma, amikor nincs tankönyv;
- a szakmai délutánra történő időpont-egyeztés;
- a nem mindig egyértelmű információk kezelése, továbbítása;
- az információk összegyűjtése különböző helyekről (e-mailek, google drive mappák, telefonos vagy folyosói beszélgetések stb.);
- a képzés beindításának hallgatóhiány miatti nehézségei;
- a hallgatói dokumentációk összegyűjtése (a hallgatói óravázlatot sokszor csak az óra előtt pár órával érkeztek be);
- a hallgatókkal történő időpont-egyeztetés;
- az iskolai mentorok hallgatók felé irányuló segítő visszajelzéseinek hiánya;
- a diákok foglalkozásokon való részvételének ingadozása, a foglalkozások kiszámíthatatlan, sokszor igen alacsony létszáma;

- a foglalkozások elindításának (egy-két csoport lassan indult be, nehezen szerveződtek össze a diákok), valamint a diákok programban történő benntartásának nehézségei
- a nagy mennyiségű e-mailre történő válaszolás (sokszor hétvégén is);
- a túl sok adminisztráció (sokszor több a felesleges papírmunka, mint a valós érték);
- az elszámolás nehézségei;
- az iskolával történő kommunikáció/koordinálás nehézségei (főleg kezdetben);
- az utazás időigényessége és az útiköltség visszatérítésének nehézségei.

(3) A projekt fejlesztésére irányuló javaslatok

Az ELTE koordinátorai részéről a projekt szakmai, illetve projektszemponitú működésével, megvalósításával kapcsolatban az alábbi javaslatok merültek fel:

- az ESZA-kérdőívek minél korábbi kiküldése;
- a külföldi továbbképzés szervezésének minél előbbi elkezdése;
- fontos egyértelműen tisztázni, hogy kinek mi a feladata a projektben (például világosság kell tenni, hogy mentorként vagy iskolai összekötő mentorként van-e teendő az adott kérdéssel);
- az adminisztráció, elszámolások, dokumentáció és a sok-szereplős kommunikációs csatornák egyszerűsítése (egy online platform használata);
- korai szerződéskötés az iskolai mentorokkal;
- intenzív nyári tanfolyam szervezése;
- a páros tanítás mellőzése (minden előnye ellenére a hallgatók sok esetben nehezen tudják összeegyeztetni az időpontokat);
- az utazási költség beépítése a hallgatói fizetésbe;
- a nyelvi mentorok rendszeres találkozási lehetőségének biztosítása, finanszírozása;
- olyan szakmai délutánok szervezése a hallgatók számára, ahol ki tudnák cserélni egymással a tapasztalataikat.

5. A tanulói kérdőívek elemzésének eredményei

5.1. A diákok képzéssel kapcsolatos véleménye a 2018/2019-es tanév első félévében

A projekt második félévének vizsgálata során a foglalkozásokon részt vevő diákok a képzéssel kapcsolatos véleményüket 14 pozitív megfogalmazású item mentén, 5 fokozatú skála¹ segítségével fejezték ki. Az alkalmazott kérdések nagy része (6 item) a képzési célok valamilyen aspektusával foglalkozott: többségük azzal, hogy a tanulók percepciói szerint a képzés mennyire volt differenciált, a tanulók igényeihez alkalmazkodó (4 item), további 2 item pedig

¹ Az ötfokozatú skála egyes skálapontjainak jelentése: 1 – egyáltalán nem értek egyet, 2 – kicsit nem értek egyet 3 – nem tudok dönten, 4 – kicsit egyetértek, 5 – teljesen egyetértek.

általában a célok kitűzését és elérését tárgyalta. 3 item a tanárjelölt megítélésével, két-két kérdés pedig általában az órák hasznosságával, élményszerűségével foglalkozott, illetve egy kérdés a tanulók általános elégedettségét próbálta feltérképezni (lásd a 2. táblázatban).

2. táblázat: A projekt második félévében (2018/2019 I. félév) megvalósuló adatfelvétel során alkalmazott tanulói kérdőív egyes itemei

KÉRDÉSEK	MIT MÉR? (értékelési dimenziók)
A tanárjelölt által tartott órákat érdekesnek találtam.	Élménypedagógia
Élveztem, hogy részt vehetek ezeken az órákon.	Élménypedagógia
A tanárjelölt által biztosított vagy ajánlott anyagok hasznosnak bizonyultak számomra.	Hasznosság
A tanárjelölt által tartott órákat hasznosnak találtam.	Hasznosság
A tanárjelölt által tartott órák és feladatok célja világos volt előttem.	CÉL: általában
A kurzus elején megfogalmazott célokat elértük.	CÉL: általában
Az órákat tartó tanárjelölt mindig felkészültnek tűnt.	Hallgató (tanárjelölt)
Az órát tartó tanárjelölt mindig pontosan kezdte és fejezte be az órákat	Hallgató (tanárjelölt)
Az órákat tartó tanárjelölt lelkiismeretesen végezte a feladatát.	Hallgató (tanárjelölt)
A tananyaggal kapcsolatos kérdéseimre mindig választ kaptam a tanárjelölttől.	CÉL: differenciált, a tanulók igényeihez alkalmazkodó nyelvoktatás
A tanárjelölttől hasznos visszajelzést kaptam az órákon nyújtott teljesítményemmel kapcsolatban.	CÉL: differenciált, a tanulók igényeihez alkalmazkodó nyelvoktatás
Az órák nehézségi szintje megfelelő volt számomra.	CÉL: differenciált, a tanulók igényeihez alkalmazkodó nyelvoktatás
Számomra megfelelő tempóban haladtunk az órákon.	CÉL: differenciált, a tanulók igényeihez alkalmazkodó nyelvoktatás
Szívesen vennék még részt hasonló foglalkozáson.	Általános értékelés / részvételi hajlandóság

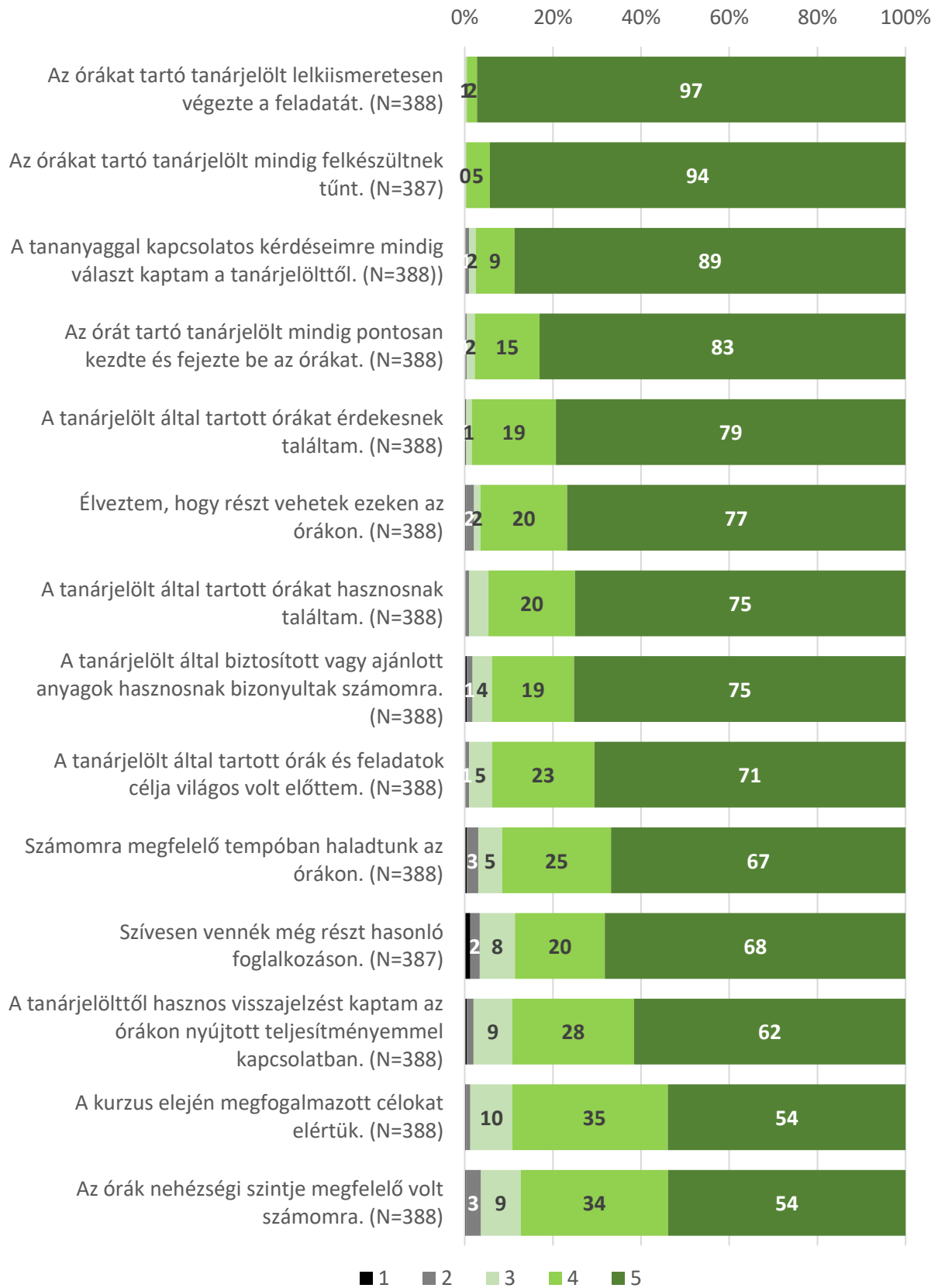
Az értékelés során összesen 388 tanulói kérdőívet kaptunk vissza, melyben 72 tanárjelölt munkájáról mondtak véleményt a diákok. A 72 tanárjelölt 47 tanulócsoporthoz tartott fog-

lalkozásokat, melyből 26 tanulócsoporthot két tanárjelölt együtt tanított. A tanárjelölt-párok által tanított tanulócsoporthokban összesen 264 kérdőív érkezett vissza.²

A 2. ábrán látható, hogy a vizsgált itemek mindegyike esetében a pozitív értékelési tartományban helyezkednek el a válaszok, azaz a programban részt vevő diákok döntő többsége valamilyen mértékben – nagyobb részt teljes mértékben – egyetértett a kérdőívben szereplő, pozitív megfogalmazású értékelő kijelentésekkel. Különösen a tanárjelöltekkel való elégedettséghez kapcsolódó itemek mentén mutatkozik kiemelkedően nagy egyetértés: tízből kilenc válasz esetében teljes egyetértés fogalmazódott meg a tanárjelöltekkel kapcsolatos pozitív kijelentésekkel. A programban részt vevő diákoktól kapott válaszok alapján egyöntetűen az a vélemény fogalmazódott meg, hogy a tanárjelöltek lelkiismeretesen végzik a munkájukat, felkészülten érkeznek az órákra, és hasznos visszajelzéseket adnak a diákok órai teljesítményével kapcsolatban. **A legkisebb egyetértés a kurzus elején megfogalmazott célok elérése, illetve az órák nehézségi szintjének a tanulók számára megfelelő volta tekintetében mutatkozott**, azonban ezen dimenziókban is mindössze néhány százalék volt a negatív tartományban elhelyezkedő vélemények aránya (2. ábra).

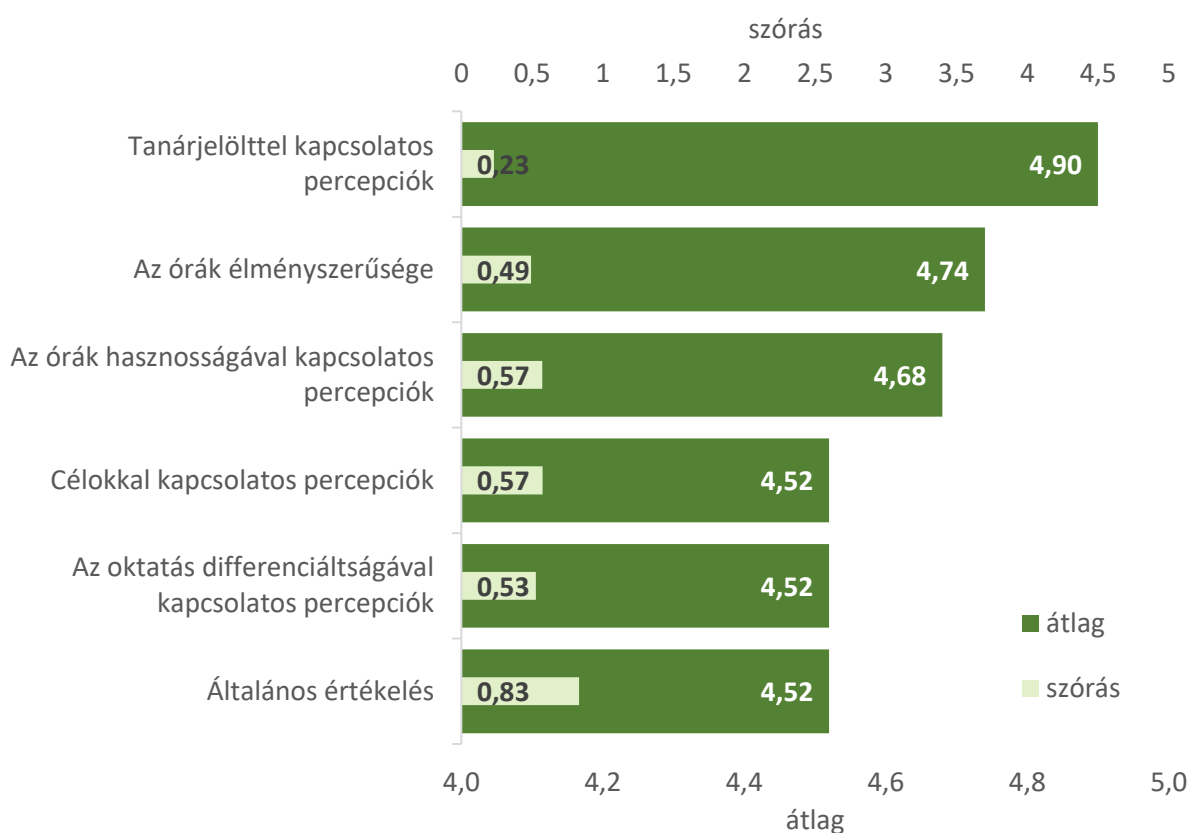
² Azokban a tanulócsoporthokban, ahol két tanárjelölt (hallgató) vezette a foglalkozásokat, volt olyan, hogy a tanulói kérdőívet egyszerre értékeltették mindkét tanárjelöltre, volt, olyan, hogy a tanulók mindkét tanárjelöltre külön-külön kitöltötték a kérdőíveket (vagyis egy tanuló két kérdőívet töltött ki), és volt olyan is, hogy adott tanulócsoporthon belül valamelyik tanuló tanárjelöltenként külön-külön, valamelyik tanuló egyszerre mindkét tanárjelöltre vonatkozóan töltötte ki a kérdőívet.

2. ábra: Diákok programmal kapcsolatos percepciói (1 = egyáltalán nem értek egyet, 5 = teljesen egyetértek) a vizsgált itemek esetében a projekt második félévében (2018/2019 I. félév) (%)

A 2. táblázat második oszlopában feltüntetett különböző értékelési dimenziókra összesített válaszok³ esetében is a célokkal és a differenciált, a tanulók igényeihez alkalmazkodó oktatással kapcsolatos dimenziókban kaptuk a legalacsonyabb értékeket (lásd a 3. ábrán). **Ugyan az általában jellemző magas értékek miatt nehéz a projekt második félévének végén megvalósuló adatfelvétel alapján bármilyen hiányosságra rámutatni, és ennek alapján a képzés fejlesztésére vonatkozó javaslatot megfogalmazni, mindazonáltal a diákok percepciói alapján talán a diákok általános elégedettségére/részvételi hajlandóságára, általában a célok elérésére, továbbá a differenciált oktatásra érdemes még nagyobb hangsúlyt fektetni.**

3. ábra: A diákok programmal kapcsolatos percepciói a különböző értékelési dimenziók esetében, a projekt második félévében (2018/2019 I. félév)

Amennyiben lineáris regressziós modell segítségével azt vizsgáljuk (lásd a 3. táblázatban), hogy a különböző értékelési dimenziók milyen erős kapcsolatot mutatnak az általános elégedettséggel („Szívesen vennék még részt hasonló foglalkozásokon.”),⁴ akkor azt láthatjuk, hogy **a foglalkozás élményszerűségével, az órák hasznosságával, valamint az oktatás differenciáltságával kapcsolatos percepciók befolyásolják szignifikánsan ($p < 0,001$) a diákok képzéssel kapcsolatos általános elégedettségét.** Ezekre a dimenziókra érdemes fókuszálni,

³ A diákkérdőívben szereplő itemek mögötti látens értékelési dimenziók azonosítására végzett főkomponens elemzés nem járt sikerrel (leírását lásd később), így a vizsgált itemek csoportosítását nem az adatokban mutató empirikus kapcsolódások alapján, hanem logikai/teoretikus eljárással végeztük.

⁴ A modell szignifikáns ($p < 0,001$), $R^2 = 0,418$.

ha javítani akarjuk a diákok általános elégedettségét, illetve a hasonló programokkal kapcsolatos nyitottságát.

3. táblázat: A lineáris regresszió elemzés paramétertáblája a projekt második félévében (2018/2019 I. félév) (függő változó: a tanulói kérdőív általános elégedettséget kifejező iteme – „Szívesen vennék még részt hasonló foglalkozásokon.”)

	Standardizálatlan paraméterek		Standardizált paraméterek	t	Sig.
	B	Std. hiba	Beta		
(Constant)	-0,856	0,718		-1,193	0,234
Az órák élményszerűsége	0,458	0,096	0,271	4,771	0,000
Az órák hasznosságával kapcsolatos percepciók	0,387	0,083	0,266	4,641	0,000
Célokkal kapcsolatos percepciók	0,066	0,072	0,046	0,918	0,359
Tanárjelölttel kapcsolatos percepciók	-0,081	0,144	-0,023	-0,567	0,571
Az oktatás differenciáltságával kapcsolatos percepciók	0,332	0,080	0,211	4,159	0,000

Megjegyzés: A szignifikáns itemek zöld háttérrel kiemelve.

5.2. A diákok képzéssel kapcsolatos véleményének változása

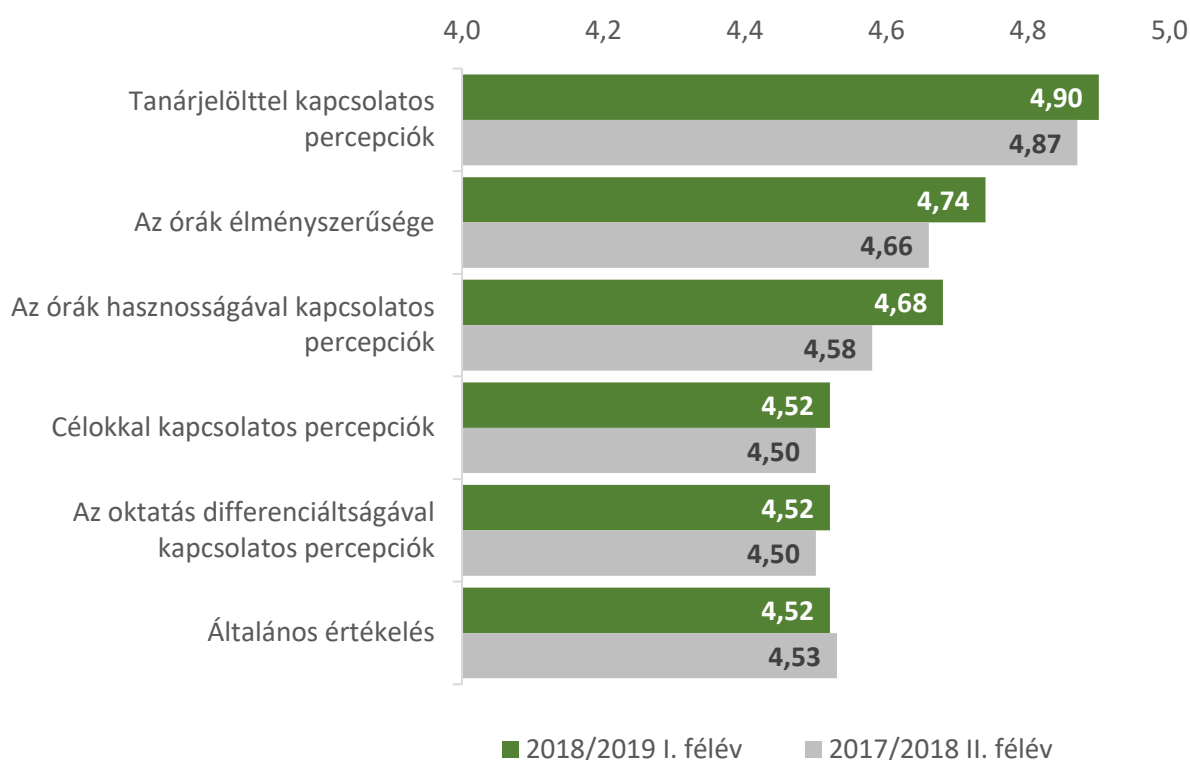
A projekt előrehaladása során történt változások azonosítása céljából a 2018/2019 tanév I. félév értékelése során kapott eredményeket összehasonlítottuk a 2017/2018 II félév értékelése során kapott eredményekkel. Az összehasonlítás szignifikáns voltának megítélésére független kétmintás t-próbát alkalmaztunk. Az eredmények szerint a két félév során történt képzések megítélésében minimális változások tapasztalhatók. A programban részt vevő diákoktól kapott válaszok alapján a 14 vizsgált itemből mindössze két item esetében történt szignifikáns ($p < 0,05$) változás. A 2018/2019 tanév I. félévében – az előző képzési ciklushoz képest – a „tananyaggal kapcsolatos kérdésekre mindig választ kaptam a tanárjelölttől”, valamint „az órát tartó tanárjelölt mindig pontosan érkezett az órára” itemek esetében a válaszok átlaga szignifikánsan ($p=0,027$, illetve $p=0,014$) kedvező irányba mozdult el (lásd a 4. ábrán). Emellett tendencia jelleggel kedvező irányú változás volt tapasztalható a tanárjelöltek által tartott órák ($p=0,080$), illetve a biztosított tananyagok ($p=0,056$) hasznosságával, valamint az órák élvezetességével ($p=0,095$) kapcsolatos percepciók tekintetében. Kedvezőtlen irányú változások a diákok válaszai alapján nem azonosíthatók az első és második projektfélév összehasonlítása során.

4. ábra: A diákok programmal kapcsolatos percepcióinak (átlag: 1 = egyáltalán nem értek egyet, 5 = teljesen egyetértek) változása a vizsgált itemek esetén, a projekt első (2017/2018 II. félév) és második (2018/2019 I. félév) féléve között

A különböző értékelési dimenziókra összesített válaszok elemzése során pedig az órák hasznosságával kapcsolatos percepciók esetében tapasztalható szignifikánsan ($p=0,038$) kedvező elmozdulás, az órák élményszerűsége, illetve a tanárjelölttel kapcsolatos percepciók pedig tendencia ($p=0,054$, ill. $0,081$) szinten jeleznek kedvező változásokat.

1.ábra: A diákok képzéssel kapcsolatos percepcióinak változása a különböző értékelési dimenziók esetében (átlag: 1 = egyáltalán nem értek egyet, 5 = teljesen egyetértek)

6. Tanulócsoportok szerinti elemzés eredményei

A tanulócsoportokat a rendelkezésre álló – több esetben hiányos – információk alapján próbáltuk beazonosítani, mely alapján a részt vevő 10 iskolában összesen 53 tanulócsoport (26 angol, 15 német, 6 francia és 6 olasz) alakult. Az 53 tanulócsoportból 47 tanulócsoport tanulóitól rendelkezünk válaszokkal, és 48 tanulócsoportra vonatkozóan áll rendelkezésre mentori értékelés (amennyiben két hallgató tanította a tanulócsoportot, akkor az egyes hallgatók mentori értékelésének átlagát rendeltük az adott tanulócsoporthoz). Így a tanulói válaszok tanulócsoportok szerinti elemzését 47 (22 angol, 13 német, 6 francia, 6 olasz), a mentori válaszok tanulócsoportok szerinti elemzését pedig 48, eltérő létszámú (összesen 388 tanulói kérdőív) tanulócsoportra tudtuk elvégezni. A tanulócsoportok szerinti elemzést nagymértékben megnehezíti az is, hogy azokban a tanulócsoportokban, ahol két tanárjelölt (hallgató) vezette a foglalkozásokat, volt olyan, hogy a tanulói kérdőívet egyszerre értékeltették mindkét tanárjelöltre, volt, olyan, hogy a tanulók mindkét tanárjelöltre külön-külön kitöltötték a

kérdőíveket (vagyis egy tanuló két kérdőívet töltött ki), és volt olyan is, hogy adott tanuló-csoporton belül valamelyik tanuló tanárjelöltneként külön-külön, valamelyik tanuló egyszerre mindkét tanárjelöltre vonatkozóan töltötte ki a kérdőívet. A továbbiakban tanulócsoporthoz szintjén mutatjuk be az adatfelvételek eredményeit.

Az egyes iskolákban, illetve azon belül a tanulócsoporthoz nagyon eltérő a diákkérdőív száma (a legkevebb 2, a legtöbb 20 tanulói kérdőív), ami nagymértékben megnehezíti az egyes tanulócsoporthoz összevetését, melyet az eredmények értelmezésénél is figyelembe kell venni. A 2. táblázatban közölt dimenziók alapján az egyes tanulócsoporthoz közötti különbségeket a 4. táblázat részletezi, mely jól mutatja, hogy a tanulók válaszai alapján a tanulócsoporthoz igen vegyes képet mutatnak (figyelembe véve az átlagokat és szórásokat, valamint a segítségükkel számolható konfidenciaintervallumokat). Összességében érdemes kiemelni, hogy szinte valamennyi dimenzióban a legnagyobb átlagok (és egyben legkisebb szórások) a Szent Imre Katolikus Általános Iskola és Gimnázium egyik angol és német csoportjában, a Ciszterci Szent István Gimnázium angol csoportjaiban, valamint a Piarista Gimnázium egyik német csoportjában, míg a legalacsonyabbak (több esetben nagy szórással) a Jókai Mór Gimnázium egyik angol csoportjában, a Móra Ferenc Gimnázium két angol csoportjában, a Piarista Gimnázium egyik angol csoportjában, valamint Széchenyi István Gimnázium francia csoportjában születtek. Vagyis ezek a tanulócsoporthoz több dimenzió mentén is nagyobb eséllyel térnek el a többi tanulócsoporthoz tapasztalt átlagoktól.

A mentorok tanárjelöltekkel kapcsolatos véleményének vizsgálatakor az egyes itemekre (kapcsolatfelvétel, kapcsolattartás, javaslatok megfogadása, hallgatói felkészültség, önállóság, visszajelzés és önreflexió, portfólió-készítés, programban történő további részvétel) adott válaszaik tanulócsoporthozkénti átlagait vettük alapul. Egy olyan – egyébként két hallgató által – tanított tanulócsoporthoz találtunk (Ciszterci Szent István Gimnázium, angol, CS3 csoport), ahol nagyon alacsony volt a 9 dimenzióra adott mentori értékelés összátalaga (2,6). Ehhez a tanulócsoporthoz nem tudtunk tanulói válaszokat rendelni, mivel esetükben nem töltöttek/töltöttek ki tanulói kérdőíveket. Elemzésünkben a mentori értékelések tanulócsoporthozkénti átlagait összevetettük a tanulók tanárjelöltekkel kapcsolatos percepcióival is. Az eredmények azt mutatják, hogy az esetek többségében megegyezik a tanárjelöltek mentorok, illetve diákok általi megítélése, azonban egy tanulócsoporthoz (Ciszterci Szent István Gimnázium, angol, CS5 csoport) esetében nagyobb, további egy tanulócsoporthoz (Móra Ferenc Gimnázium, francia, CS1 csoport) esetében jelentős különbség tapasztalható e tekintetben. Mindkét esetben a tanulók tanárjelölttel kapcsolatos értékelése magasabb, mint a mentor általi megítélése (lásd a 5. táblázatban).

4. táblázat: A tanulók programmal kapcsolatos percepciói tanulócsoportonként (az ötfokozatú skálák átlagai és szórásai)

Iskola neve	Nyelv	Csoport	Tanulói kérdőívek száma (db)	Az órák élményszerűsége		Az órák hasznosságával kapcsolatos percepciók		Célokkal kapcsolatos percepciók		Tanárjelölttel kapcsolatos percepciók		Az oktatás differenciáltságával kapcsolatos percepciók		Általános elégedettség	
				Átlag	Szórás	Átlag	Szórás	Átlag	Szórás	Átlag	Szórás	Átlag	Szórás	Átlag	Szórás
Ciszterci Szent István Gimnázium	angol	CS1	8	4,94	0,18	4,88	0,35	4,88	0,23	5,00	0,00	4,81	0,22	5,00	0,00
Ciszterci Szent István Gimnázium	angol	CS2	10	5,00	0,00	4,80	0,26	4,60	0,39	4,80	0,28	4,65	0,32	4,80	0,42
Ciszterci Szent István Gimnázium	angol	CS3	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
Ciszterci Szent István Gimnázium	angol	CS4	20	4,93	0,18	4,75	0,30	4,55	0,43	4,90	0,19	4,49	0,38	4,80	0,62
Ciszterci Szent István Gimnázium	angol	CS5	6	5,00	0,00	5,00	0,00	5,00	0,00	5,00	0,00	5,00	0,00	5,00	0,00
Ciszterci Szent István Gimnázium	francia	CS1	20	4,50	0,63	4,78	0,44	4,38	0,81	4,90	0,24	4,61	0,43	4,65	0,67
Ciszterci Szent István Gimnázium	német	CS1	7	4,71	0,39	4,57	0,45	4,50	0,29	4,95	0,13	4,43	0,19	4,71	0,49
Ciszterci Szent István Gimnázium	német	CS2	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
Ciszterci Szent István Gimnázium	német	CS3	2	5,00	0,00	5,00	0,00	5,00	0,00	5,00	0,00	5,00	0,00	5,00	0,00
Dr. Ámbédkar Gimnázium	angol	CS1	11	4,50	0,45	4,64	0,45	4,18	0,60	4,61	0,42	4,45	0,44	4,45	1,21
Jókai Mór Gimnázium	angol	CS1	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
Jókai Mór Gimnázium	német	CS1	10	4,40	0,46	4,35	0,75	4,10	0,57	4,83	0,24	4,28	0,45	4,10	0,74
Jókai Mór Gimnázium	olasz	CS1	3	4,83	0,29	4,83	0,29	4,50	0,00	5,00	0,00	4,75	0,43	5,00	0,00
Móra Ferenc Gimnázium	angol	CS1	5	5,00	0,00	4,80	0,45	4,80	0,27	4,80	0,30	4,85	0,14	5,00	0,00
Móra Ferenc Gimnázium	angol	CS2	5	5,00	0,00	5,00	0,00	4,80	0,27	4,87	0,18	4,75	0,35	5,00	0,00
Móra Ferenc Gimnázium	angol	CS3	7	4,07	1,54	4,36	1,31	4,36	1,11	4,67	0,88	4,61	0,93	4,14	1,46
Móra Ferenc Gimnázium	angol	CS4	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
Móra Ferenc Gimnázium	angol	CS5	6	4,25	0,76	3,50	0,77	3,92	0,58	4,94	0,14	3,88	0,72	3,17	0,98
Móra Ferenc Gimnázium	francia	CS1	18	4,78	0,35	4,64	0,80	4,28	0,86	4,93	0,22	4,22	1,05	3,94	1,47
Móra Ferenc Gimnázium	fran-	CS2	12	4,67	0,78	4,54	0,96	4,88	0,23	4,94	0,13	4,56	0,78	4,50	1,17

	cia														
Móra Ferenc Gimnázium	német	CS1	3	4,83	0,29	5,00	0,00	3,83	0,76	4,89	0,19	4,50	0,25	5,00	0,00
Móra Ferenc Gimnázium	német	CS2	5	4,90	0,22	4,80	0,45	4,50	0,35	5,00	0,00	4,85	0,22	5,00	0,00
Móra Ferenc Gimnázium	német	CS3	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
Móra Ferenc Gimnázium	olasz	CS1	7	4,93	0,19	4,93	0,19	4,50	0,29	4,95	0,13	4,64	0,24	5,00	0,00
Móra Ferenc Gimnázium	olasz	CS2	6	5,00	0,00	4,92	0,20	4,83	0,26	5,00	0,00	4,75	0,27	4,83	0,41
Móra Ferenc Gimnázium	olasz	CS3	6	4,83	0,26	4,42	0,38	4,25	0,52	4,83	0,41	4,50	0,22	4,00	0,00
Piarista Gimnázium	angol	CS1	8	4,38	0,44	4,13	0,64	3,69	0,53	4,88	0,25	4,28	0,25	3,38	0,52
Piarista Gimnázium	angol	CS3	9	4,50	0,43	4,50	0,56	4,06	0,46	4,96	0,11	4,36	0,42	4,00	0,71
Piarista Gimnázium	francia	CS1	9	4,83	0,35	4,83	0,25	4,28	0,51	4,93	0,22	4,36	0,33	4,44	0,73
Piarista Gimnázium	német	CS1	6	5,00	0,00	5,00	0,00	4,92	0,20	5,00	0,00	4,96	0,10	5,00	0,00
Piarista Gimnázium	német	CS2	12	4,54	0,45	4,38	0,43	4,33	0,44	4,89	0,30	4,48	0,72	3,92	0,67
Széchenyi István Gimnázium	angol	CS1	3	5,00	0,00	5,00	0,00	4,50	0,50	4,67	0,00	4,25	0,43	4,33	0,58
Széchenyi István Gimnázium	francia	CS1	13	4,19	0,93	3,88	1,14	4,12	0,85	4,95	0,13	4,35	0,60	4,00	1,15
Széchenyi István Gimnázium	német	CS1	7	4,86	0,24	4,86	0,24	5,00	0,00	4,95	0,13	4,89	0,20	4,71	0,49
Széchenyi István Gimnázium	német	CS2	6	4,83	0,26	4,83	0,26	4,42	0,38	4,89	0,17	4,42	0,41	5,00	0,00
Szent Imre Katolikus Általános Iskola és Gimnázium	angol	CS1	6	5,00	0,00	5,00	0,00	5,00	0,00	5,00	0,00	5,00	0,00	5,00	0,00
Szent Imre Katolikus Általános Iskola és Gimnázium	angol	CS2	5	4,60	0,55	4,70	0,45	4,80	0,45	5,00	0,00	4,60	0,29	4,40	0,55
Szent Imre Katolikus Általános Iskola és Gimnázium	német	CS1	5	5,00	0,00	5,00	0,00	4,70	0,45	5,00	0,00	4,80	0,21	5,00	0,00
Szent Imre Katolikus Általános Iskola és Gimnázium	német	CS2	3	5,00	0,00	4,83	0,29	4,67	0,58	5,00	0,00	4,58	0,38	3,33	0,58
Szilágyi Erzsébet Gimnázium	angol	CS1	7	5,00	0,00	4,93	0,19	4,93	0,19	5,00	0,00	4,68	0,59	4,86	0,38
Szilágyi Erzsébet Gimnázium	angol	CS2	16	4,81	0,25	4,88	0,22	4,72	0,36	4,90	0,20	4,64	0,27	4,75	0,45

Szilágyi Erzsébet Gimnázium	angol	CS3	18	4,94	0,16	4,94	0,24	4,86	0,29	4,96	0,11	4,75	0,31	4,83	0,38
Szilágyi Erzsébet Gimnázium	angol	CS4	9	4,56	0,73	4,50	0,56	4,67	0,66	4,96	0,11	4,56	0,51	4,56	0,73
Szilágyi Erzsébet Gimnázium	francia	CS1	4	4,75	0,29	4,88	0,25	4,25	0,29	4,92	0,17	4,31	0,38	4,75	0,50
Szilágyi Erzsébet Gimnázium	német	CS1	7	4,93	0,19	4,79	0,39	4,79	0,39	4,95	0,13	4,75	0,20	3,43	1,40
Uzoni Péter Általános Iskola és Gimnázium	angol	CS1	9	4,67	0,71	4,44	0,46	4,39	0,60	4,78	0,33	4,58	0,35	4,67	0,71
Uzoni Péter Általános Iskola és Gimnázium	angol	CS2	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
Uzoni Péter Általános Iskola és Gimnázium	német	CS1	4	4,50	0,41	4,88	0,25	4,75	0,29	4,92	0,17	4,75	0,20	4,33	0,58
Vasvári Pál Gimnázium	angol	CS1	6	5,00	0,00	4,67	0,52	4,50	0,45	5,00	0,00	5,00	0,00	5,00	0,00
Vasvári Pál Gimnázium	angol	CS2	9	4,61	0,33	4,33	0,56	4,83	0,25	4,89	0,17	4,36	0,45	4,22	0,83
Vasvári Pál Gimnázium	angol	CS3	18	4,89	0,21	4,83	0,34	4,81	0,35	4,83	0,17	4,44	0,49	5,00	0,00
Vasvári Pál Gimnázium	olasz	CS1	6	4,75	0,27	4,83	0,26	4,33	0,41	4,83	0,28	4,71	0,19	4,17	0,75
Vasvári Pál Gimnázium	olasz	CS2	6	4,92	0,20	4,92	0,20	4,17	0,52	4,89	0,17	4,63	0,34	5,00	0,00

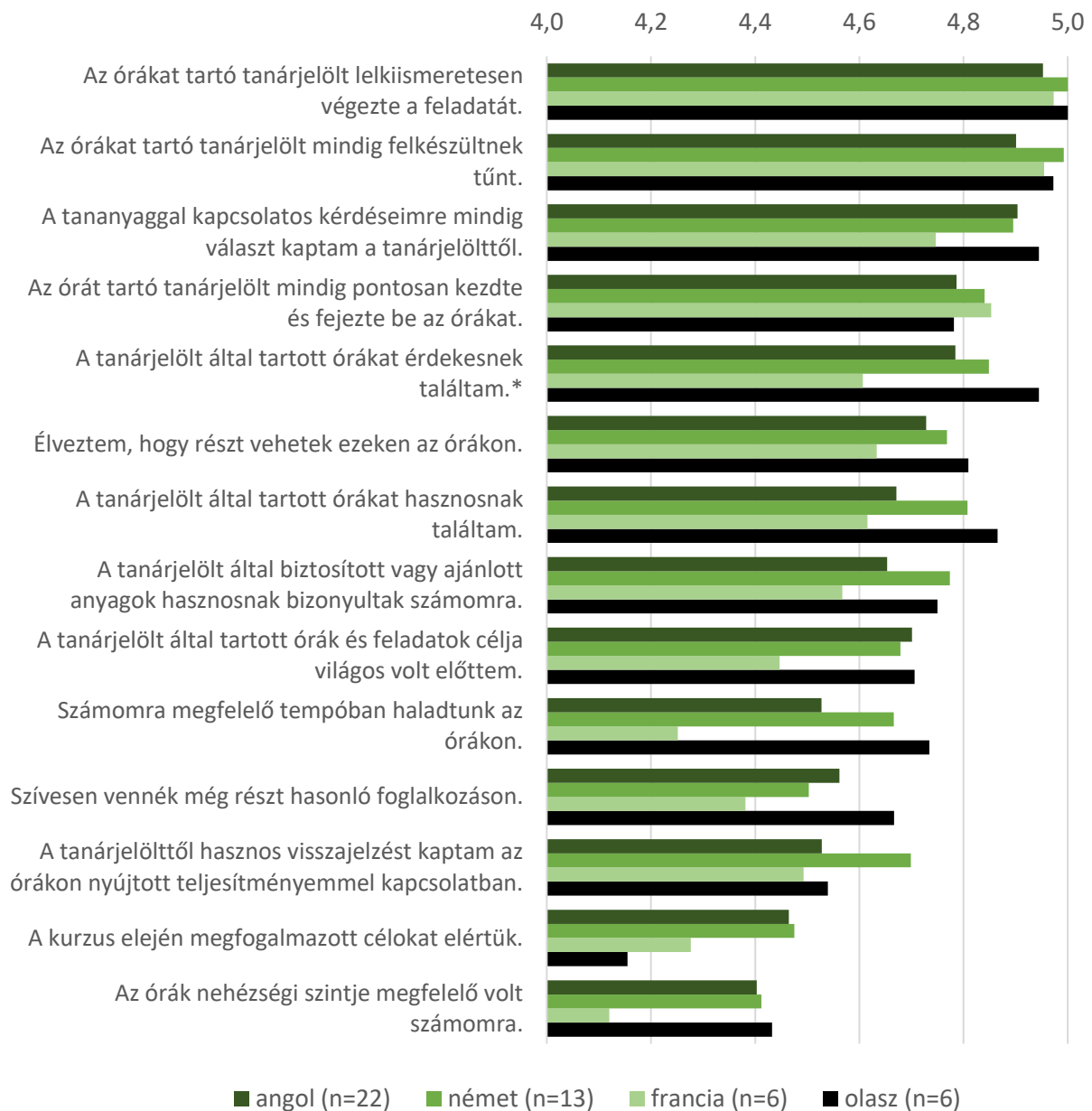
5. táblázat: A tanulók és a mentorok tanárjelöltekkel kapcsolatos véleményei közötti különbségek (az ötfokúzatú skálák csoportátlagai)

Iskola neve	Nyelv	Csoport	Tanárjelölttel kapcsolatos percepciók (diákkérdőív)	Tanárjelölt(ek) mentori megítélése (összátlag)
Ciszterci Szent István Gimnázium	angol	CS1	5,00	5,00
Ciszterci Szent István Gimnázium	angol	CS2	4,80	5,00
Ciszterci Szent István Gimnázium	angol	CS3	–	2,56
Ciszterci Szent István Gimnázium	angol	CS4	4,90	4,67
Ciszterci Szent István Gimnázium	angol	CS5	5,00	4,22
Ciszterci Szent István Gimnázium	francia	CS1	4,90	5,00
Ciszterci Szent István Gimnázium	német	CS1	4,95	5,00
Ciszterci Szent István Gimnázium	német	CS2	–	5,00
Ciszterci Szent István Gimnázium	német	CS3	5,00	5,00
Dr. Ámbédkar Gimnázium	angol	CS1	4,61	4,44
Jókai Mór Gimnázium	angol	CS1	–	4,50
Jókai Mór Gimnázium	német	CS1	4,83	5,00
Jókai Mór Gimnázium	olasz	CS1	5,00	4,78
Móra Ferenc Gimnázium	angol	CS1	4,80	4,89
Móra Ferenc Gimnázium	angol	CS2	4,87	5,00
Móra Ferenc Gimnázium	angol	CS3	4,67	–
Móra Ferenc Gimnázium	angol	CS4	–	–
Móra Ferenc Gimnázium	angol	CS5	4,94	4,89
Móra Ferenc Gimnázium	francia	CS1	4,93	3,00
Móra Ferenc Gimnázium	francia	CS2	4,94	5,00
Móra Ferenc Gimnázium	német	CS1	4,89	5,00
Móra Ferenc Gimnázium	német	CS2	5,00	5,00
Móra Ferenc Gimnázium	német	CS3	–	5,00
Móra Ferenc Gimnázium	olasz	CS1	4,95	5,00
Móra Ferenc Gimnázium	olasz	CS2	5,00	4,78
Móra Ferenc Gimnázium	olasz	CS3	4,83	4,83
Piarista Gimnázium	angol	CS1	4,88	–
Piarista Gimnázium	angol	CS3	4,96	4,89
Piarista Gimnázium	francia	CS1	4,93	4,89
Piarista Gimnázium	német	CS1	5,00	5,00
Piarista Gimnázium	német	CS2	4,89	5,00
Széchenyi István Gimnázium	angol	CS1	4,67	4,61
Széchenyi István Gimnázium	francia	CS1	4,95	4,94
Széchenyi István Gimnázium	német	CS1	4,95	5,00
Széchenyi István Gimnázium	német	CS2	4,89	5,00
Szent Imre Katolikus Általános Iskola és Gimnázium	angol	CS1	5,00	–
Szent Imre Katolikus Általános Iskola és Gimnázium	angol	CS2	5,00	4,78

Iskola neve	Nyelv	Csoport	Tanárjelölttel kapcsolatos percepciók (diákkérdőív)	Tanárjelölt(ek) mentori megítélése (összátlag)
Szent Imre Katolikus Általános Iskola és Gimnázium	német	CS1	5,00	5,00
Szent Imre Katolikus Általános Iskola és Gimnázium	német	CS2	5,00	5,00
Szilágyi Erzsébet Gimnázium	angol	CS1	5,00	5,00
Szilágyi Erzsébet Gimnázium	angol	CS2	4,90	4,83
Szilágyi Erzsébet Gimnázium	angol	CS3	4,96	5,00
Szilágyi Erzsébet Gimnázium	angol	CS4	4,96	5,00
Szilágyi Erzsébet Gimnázium	francia	CS1	4,92	5,00
Szilágyi Erzsébet Gimnázium	német	CS1	4,95	5,00
Uzoni Péter Általános Iskola és Gimnázium	angol	CS1	4,78	4,33
Uzoni Péter Általános Iskola és Gimnázium	angol	CS2	–	–
Uzoni Péter Általános Iskola és Gimnázium	német	CS1	4,92	5,00
Vasvári Pál Gimnázium	angol	CS1	5,00	4,89
Vasvári Pál Gimnázium	angol	CS2	4,89	4,72
Vasvári Pál Gimnázium	angol	CS3	4,83	4,89
Vasvári Pál Gimnázium	olasz	CS1	4,83	4,72

A továbbiakban érdemesnek tartjuk megvizsgálni azt is, hogy az egyes idegen nyelvek szerint miként alakulnak a tanulói és a mentori vélemények. Az adatok alapján összességében az látható, hogy a legtöbb esetben a francia nyelvcsoportok esetén adtak a diákok valamelyest kedvezőtlenebb értékelést az egyes itemekre vonatkozóan. Ugyanakkor statisztikailag is szignifikánsnak tekinthető különbség csak egy, a tanárjelölt által tartott órák érdekességének megítélése kapcsán mutatható ki a négy idegen nyelv szerint létrehozott csoportok között (lásd az 5. ábrán).

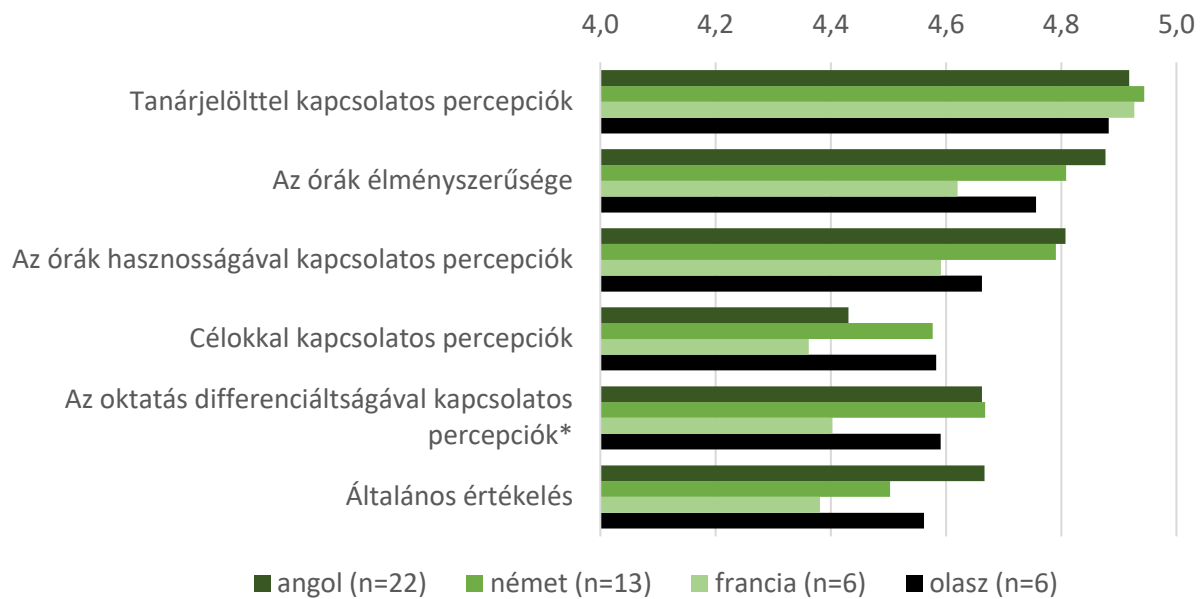
5. ábra: A diákoknak a programmal kapcsolatos percepciói a vizsgált itemek esetében idegen nyelvek szerint (csoportátlagok: 1 = egyáltalán nem értek egyet, 5 = teljesen egyetértek)

Megjegyzés: ANOVA-próba: *p<0,05.

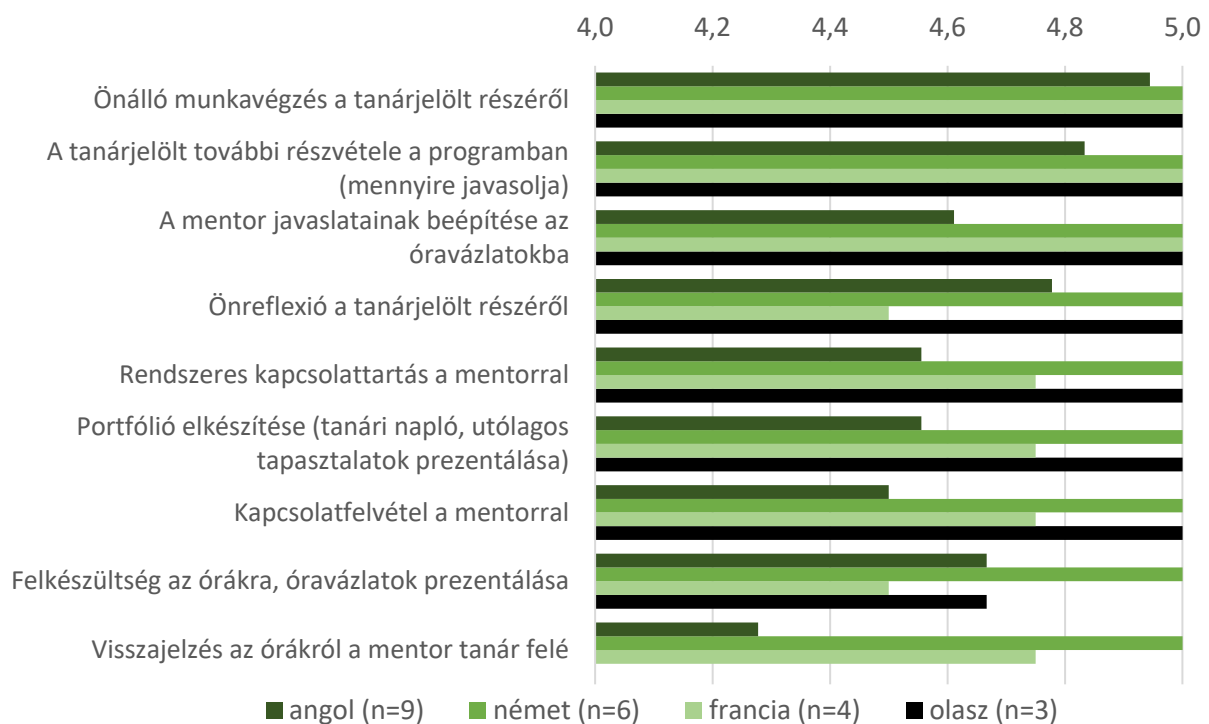
Amennyiben a megfelelő itemek egyesítésével létrehozott 6 értékelési dimenzió mentén vizsgáljuk a tanulók válaszait, megállapítható, hogy szintén a francia csoportok tanulói adták a legalacsonyabb összesített értékeléseket. Az eredmények azt mutatják, hogy a percepciókban statisztikailag nem mutatható ki szignifikáns különbség a különböző nyelvi csoportok között (lásd a 6. ábrán).

6. ábra: A tanulók programmal kapcsolatos percepcióinak különbségei idegen nyelvek szerint (csoportátlagok: 1 = egyáltalán nem értek egyet, 5 = teljesen egyetértek)

A mentorok véleményeiben három területen tapasztalható statisztikailag szignifikáns eltérés: (1) a mentorral történő kapcsolatfelvétel, (2) a tanárjelöltek foglalkozásokról adott visszajelzései és (3) a portfólió elkészítésének megítélésében. Mindhárom esetben az angol nyelv esetében szignifikánsan alacsonyabb mentori értékelések átlaga (lásd a 7. ábrán).

7. ábra: A mentorvélemények közötti különbségek idegen nyelvek szerint (csoportátlagok: 1 = egyáltalán nem találtam megfelelőnek, 5 = teljesen meg voltam elégedve)

III. Összegző következtetések, javaslatok

1. Projektre vonatkozó általános javaslatok

A projekt eddigi tapasztalatai alapján összességben kijelenthető, hogy a résztvevők kedvező véleményeket fogalmaztak meg a programmal kapcsolatban. Az értékelés különböző dimenziókban kapott rendre magas értékek miatt nehéz a projekt első és második félévében megvalósuló adatfelvételek alapján bármilyen hiányosságra rámutatni, és ennek alapján a képzés fejlesztésére vonatkozó javaslatot megfogalmazni. Mindazonáltal a projekt különböző szereplőinek véleménye alapján azonosítható néhány olyan programelem, melyek mentén relatív deficit mutatkozik, és/vagy amelyeknek fejlesztése révén a célpopuláció általános elégedettsége javítható.

(1) Egyrészt **a reális és egyértelmű célkitűzések fontosságát emeljük**. Fontos, hogy a tanárjelöltek a foglalkozások elején pontosan definiálják céljaikat, a feladatok hasznosságát, és hogy a foglalkozások végén rendszeresen jelezzenek vissza a tanulók teljesítményére, hiszen **a diákok igénylik a folyamatos reflektálást a teljesítményükre**. A résztvevő diákok percepciói alapján általában a célok elérésének az önértékén túlmutató hatása van. Összességében tehát **a siker záloga, hogy a kurzus elején a tanulókkal együtt kell pontosan tisztázni és meghatározni a célokat, továbbá érdemes és hasznos lefektetni az együttműködés szabályait, normáit is**, mivel ez segíti a kurzus gördülékeny menetét, hatékonyságát.

(2) Az eredmények alapján ugyan a diákok az órákat jellemzően élvezték és érdekesnek találták, azonban mivel a diákok általános elégedettségét jelentősen befolyásolja a foglalkozások élményszerűsége, a nyelvtanulás öröme így a programmal kapcsolatos elégedettség fenntartása, illetve növelése érdekében fontosnak tartjuk a **foglalkozások élményszerűségének fókuszban tartását**. A délutáni foglalkozásoknak tehát hatékonyan kell alkalmaznia az élménypedagógiai módszereket, a játékok széles tárháza mellett, érdemes lenne miniprojekteket is beilleszteni (építeni a korábbi projektekre/kutatási feladataikra, vagy egyéb produktumra épülő projekteket elindítani), mivel kiemelten sikeresnek bizonyultak a diákokkal közösen megtervezett kurzusok. Ezért javasoljuk, hogy a projekt céljainak megfelelően a **tanárjelöltek még bátrabban válasszanak (és alkalmazzák is) a kreatív, alkotó jellegű tevékenységeken alapuló élménypedagógiai módszereket** (az élménypedagógia és az öröm faktor erősítése), **s még jobban vegyék figyelembe a tanulói, tanulócsoportokon belüli igényeket**. A foglalkozások száma (12 alkalom) azt is lehetővé tenné, hogy a résztvevők projektben gondolkodjanak – vagy legalább projektorientált módon, egymásra épülő modulok segítségével tervezzék és valósítsák meg a foglalkozásaikat.

(3) Fontos szempont, hogy **a projekt elsősorban ne a tanórai anyag pótlására biztosítson időtöbbletet, hanem a változatos módszertani kultúra alkalmazásával a résztvevők igényeihez, érdeklődéséhez, felkészültségéhez rugalmasan tudjon alkalmazkodni**. A differenciált

oktatásra az e tekintetben mutatkozó viszonylagos hiányosságok pótlása mellett azért is érdemes a továbbiakban még nagyobb hangsúlyt fektetni, mert az eredmények alapján a differenciált oktatásra való nagyobb fókuszálás nem csak az ebben a dimenzióban mutatkozó relatív deficitet csökkenti, hanem várhatóan javítja a diákok általános elégedettségét, a hasonló programokkal kapcsolatos nyitottságát is.

(4) A célok elérésén, a differenciált oktatás megvalósításán és a foglalkozások élményszerűségén túl a diákok percepciói alapján az önértékén túlmutató hatása van **a foglalkozások hasznosságának, illetve a diákok hasznosságérzetének** is. Mindezek ösztönzésére, javítására érdemes a továbbiakban még nagyobb hangsúlyt fektetni.

(5) A projekt első (2017/2018 II félév) és második (2018/2019 I. félév) féléve eredményeinek összevetése kapcsán kedvezőek a tapasztalatok: a tanulói válaszok alapján az órák **hasznosságával, élményszerűségével,** és a **tanárjelöltekkel** kapcsolatos percepciók kedvező irányú elmozdulását kell kiemelnünk.

(6) A **megfelelő infrastrukturális és technikai feltételek hiánya, valamint a késői teljesítések (pl. tankönyvek, nyomtatók szállítása) mint általános probléma jelenik meg** (szinte valamennyi szereplő – hallgatók, koordinátorok – említ ezzel kapcsolatos nehézségeket).

(7) A **szereplők (középiskolai tanulók és nyelvtanárok, iskola, összekötő mentorok, tanárjelöltek, mentorok, egyetem) között erősíteni kell az együttműködést, a tudásmegosztást, valamint a hatékony, többcsatornás kommunikációt és információáramlást** (utóbbi kapcsán feltétlenül indokolt pontos, végleges döntések, információk közlése, továbbítása az érintettek felé). Nincs róla információ, de **a szülőkkel való kommunikáció is fontos lenne,** hiszen ingyenes felkészítő órákat vehetnek igénybe gyermekeik.

(8) **Alapvetően szükséges a csoportok, csoportlétszámok hatékonyabb fenntartása, az alkalmak és a csoportok jobb tervezése, összeállítása, koordinálása.** A tanév közben szinte képtelenség a középiskolákban ad-hoc jelleggel koordinálni ezeket a plusz foglalkozásokat, tevékenységeket. Például az érettségi, az iskolai szünetek, kirándulások, rendezvények, az év végi vizsgák nagy része előre tudható, így ezekkel tervezni lehet a foglalkozások alkalmainak kialakításakor. A diákok motiválatlanná válhatnak, ha délelőtt és délután is ugyanaz a téma kerül terítékre. A hallgatók számára pedig egyrészt csalódást okozhat, másrészt sok időt és energiát is elpazarolhat a felkészülés, miközben két csoport helyett csak egy, teljesen heterogén csoportban történik a tanítás. A hallgatói reflexiók és a középiskolai nyelvtanárok válaszai több esetben negatívumként emelték ki a tanulók túlterheltségét, hogy voltak foglalkozások, melyek péntek délután zajlottak, valamint, hogy az időpontok miatt a bejáróknak korábban, még a foglalkozások befejezése előtt el kellett indulniuk.

(9) **A tanárképzés szempontjából több haszonnal is jár a projekt.** A projekt működésének ebben a szakaszában viszonylag jól és hatékonyan működik a **hallgatók bevonása,** akik számára a foglalkozások tartása kiváló szakmai tapasztalatszerzési lehetőséget biztosít. Előnye, hogy a képzésen belüli rövid és egyéni (hosszú) tanítási gyakorlattal szemben itt szinte **teljes önállóságot kapnak, így ki tudják próbálni magukat.** Továbbá miután párban dolgoznak,

támogatni tudják egymást, **fejlődik a szakmai együttműködés és kommunikáció közöttük**. A projekt kiváló lehetőséget biztosít arra is, hogy **behatóbban megismerjék az iskola világát, a tanulók személyiségét, képesek legyenek a differenciálásra, az adaptív tanulási-tanítási technikák alkalmazására**. A tanárjelölteknek elegendő idejük és lehetőségük van a **változatos módszerek és munkaformák kipróbálására és alkalmazására**, tudják gyakorolni a differenciált értékelési formákat, továbbá kellő motivációt kapnak arra, hogy újabb módszereket (főként digitális) ismerjenek meg és alkalmazzanak, illetve tanítsák meg a tanulókat az önálló nyelvtanulás alapjaira. A hallgatók megfelelő támogatást kapnak az egyetemi mentoraiktól (több reflexió kitér rá), szükség esetén, igény szerint segíti munkájukat az iskolai koordinátor és olykor a nyelvtanár is.

2. Az értékelési rendszer javasolt elemei

2.1. Értékelési stratégiával/protokollal kapcsolatos javaslatok

1) Az értékelési rendszer kialakítása során mindenképpen **figyelemmel kell venni a projekt legfontosabb céljaira**, melyek a következők:

- nem formális nyelvtanulási lehetőségek biztosításával elősegíteni a résztvevő középiskolások nyelvtudásának fejlődését;
- a fejlődés érdekében integrált megközelítés alkalmazása, azaz a lehetséges változók összességének javulásának előmozdítása;
- a középiskolai nyelvtanárok eszköztárának bővítése elsősorban élménypedagógiai módszerekkel;
- a nyelvtanulók tudásának, motivációjának és hozzáállásának eredményes javítása az egyéni különbségek megfelelő kezelésével;
- a nyelvtanulók támogatása az önálló nyelvtanulás felé vezető úton;
- elősegíteni, hogy a diákok tudjanak és szeressenek idegen nyelvet tanulni és az elsajátított hasznos nyelvtudást megfelelően is tudják alkalmazni;
- a nyelvtanárok felkészültségének növelése a projekt továbbképzési rendszerének segítségével.

(2) Mivel a **projekt két fő célcsoportját nem a hallgatók (tanárjelöltek), hanem az élményalapú nyelvi foglalkozásokba bevont 9–13. évfolyamos tanulók, valamint a projektben közvetlenül és aktívan szerepet vállaló iskolai nyelvtanárok adják, ezért az értékelés során sokkal inkább rájuk kellene fókuszálni**. Hozzáteve, hogy a projekt folyamatértékelése egyrészt megköveteli valamennyi, a programban részt vevő szereplő körkörös értékelését, másrészt a projekt során szerzett tapasztalatok, megvalósuló tevékenységek értékelését is.

(3) Mivel a projekt folyamatértékeléséhez elengedhetetlen, hogy a legfontosabb kérdésköröket illetően **minél részletesebb adatok, információk álljanak rendelkezésre, ezért erősen javasolt az adatgyűjtések ösztönzése, szélesítése (teljeskörűségere való törekvés), egységsítése és rendszerezése**, hogy a szükséges adatok átlátható és alapos dokumentálása, majd

az ezeken alapuló elemzés megtörténhessen. **Sajnos – az első félévhez hasonlóan – jelen értékeléshez sem álltak rendelkezésre teljes körűen az adatok az egyes iskolákból, tanuló-csoportokból, hallgatóktól** (a második félévben több tanulócsoporthoz sem töltötték kérdőívet, és nem mindegyik mentor töltött kérdőívet stb.).

(4) A projekt kapcsán **összesen 6 szereplő aspektusából kell az értékelést elvégezni**, melynek során **különböző mérési eszközök** célszerű alkalmazni, valamint a projekt minden érintett szereplője a félév zárásakor értékelje egyrészt a többi szereplőt (körkörös értékelés: aki-vel kapcsolatba kerül a projekt során), másrészt a projekt során szerzett tapasztalatokat, a megvalósuló tevékenységeket. Az egyes szereplők véleményének vizsgálatakor mindenképpen szem előtt kell tartani, hogy **a kérdéseket olyan módon érdemes kialakítani, hogy összevethetőek legyenek a válaszok a különböző célcsoportok, szereplők** (tanuló, tanárjelölt, tanár, mentor, koordinátorok) között. A 6. táblázatban bemutatott értékelési rendszerelemek lefedik a projekt minden szereplőjét, valamint a közöttük lévő interrelációkat, az értékelés mérési eszközeit, célját, gyakoriságát és az adatgyűjtések javasolt lebonyolítóit is.

6. táblázat: Az értékelési rendszer elemei

Szereplő	Mérési eszköz	Időpont
Középiskolai diák	Papír alapú kérdőív	Mindig az adott félév zárásakor
Középiskolai nyelvtanárok	Kérdőív	Mindig az adott félév zárásakor
Hallgatók (tanárjelöltek)	Tanítási dokumentáció (portfólió)	Mindig az adott félév zárásakor
Mentor (egyetemi oktató)	Kérdőív	Mindig az adott félév zárásakor
Összekötő mentorok	Kérdőív	Mindig az adott félév zárásakor
ELTE intézeti/tanszéki koordinátor	Kérdőív	Mindig az adott félév zárásakor

2.2. Tanulói kérdőívvel kapcsolatos javaslatok

A tapasztalatok visszacsatolása után kialakított **végleges tanulói kérdőívet** a *Mérőeszközök fejezet 1. Tanulói kérdőív* pontja tartalmazza.

(1) Csökkenteni szükséges a tanulói kérdőív validitási problémáit.

- A projekt első félévének vizsgálata során felvett diák kérdőívek elemzésének módszertani tapasztalatai⁵ alapján javasoljuk a tanárjelölttel és egyéb értékelési dimenziókkal kapcsolatos percepciók megismerésére irányuló kérdések megfogalmazásának egyértelmű elhatárolását: **a „tanárjelölt” kifejezés csak a tanárjelölttel kapcsolatos percepciók megismerésére irányuló kérdésekben szerepeljen, más esetekben, amikor az értékelés nem a tanárjelöltre, hanem a programra vonatkozik, javasoljuk a program keretében tartott órák/foglalkozások kifejezések alkalmazását.**

EREDETI KÉRDÉSEK	MÓDOSÍTOTT/ÚJ KÉRDÉSEK
A tanárjelölt által tartott órákat érdekesnek találtam.	A program keretében tartott órákat érdekesnek találtam.
A tanárjelölt által tartott órákat hasznosnak találtam.	A program keretében tartott órákat hasznosnak találtam.
A tanárjelölt által tartott órák és feladatok célja világos volt előttem	A program keretében tartott órák és feladatok célja világos volt előttem.
A tanárjelölt által biztosított vagy ajánlott anyagok hasznosnak bizonyultak számomra.	A program során biztosított vagy ajánlott anyagok hasznosnak bizonyultak számomra.
A tananyaggal kapcsolatos kérdéseimre mindig választ kaptam a tanárjelölttől.	Az órákon mindig választ kaptam tananyaggal kapcsolatos kérdéseimre.
A tanárjelölttől hasznos visszajelzést kaptam az órákon nyújtott teljesítményemmel kapcsolatban	Az órákon hasznos visszajelzéseket kaptam teljesítményemmel kapcsolatban.

⁵ A főkomponens elemzés tapasztalatai azt jelezték, hogy – az órák hasznosságával, élményszerűségével, valamint általában a célok elérésével kapcsolatos itemekhez képest – célok ismeretével, differenciálással és a tanárjelölttel kapcsolatos vélemények a projekt első félévében megvalósuló kutatásban használt kérdéssor alapján más látens dimenziók mentén szerveződnek, ugyanakkor a teoretikusan/logikailag egy-egy csoportot képező itemek nem alkotnak egy-egy önálló faktort. A program értékelése során ezen itemek felülvizsgálata javasolt.

- Új kérdések bevonását is javasoljuk az oktatás differenciáltságával, valamint a program általános, összefoglaló értékelésével kapcsolatos percepciók megismerésére irányuló dimenziók pontosítására.

Az oktatás differenciáltsága	A tanárjelölt figyelembe vette a mi érdeklődésünket.
	Nekünk is volt beleszólásunk az órák menetébe.
A program általános (összefoglaló) értékelés	Szerintem nincs értelme ez ilyen foglalkozásoknak.
	Nem igazán érdekeltek az órán elhangozottak.
	Szerintem időpocsékolás volt az órákra járni.

- Javasoljuk továbbá „Az órákat tartó tanárjelölt lelkiismeretesen végezte a feladatát” – item megfogalmazásának módosítását.⁶

EREDETI KÉRDÉSEK	MÓDOSÍTOTT/ÚJ KÉRDÉSEK
Az órákat tartó tanárjelölt lelkiismeretesen végezte a feladatát.	Az órákat tartó tanárjelölt jól végezte a munkáját

(2) A célok értékelése nem, vagy csak kevés, illetve túl általános kérdésekkel lett vizsgálva kutatásban, melyet a későbbiekben érdemes korrigálni.

- Szükséges a célok ismeretével/észlelésével kapcsolatos dimenzió elemi szintű vizsgálata, a **programleírásban szereplő konkrét célok szerint lebontva**.

Szerinted mi volt a program keretében tartott órák célja? Az alábbi felsorolásban jelöld be mindazokat a célokat, melyekről úgy érzed, hogy azok megvalósítására törekedett a képzés.
☐ hogy közelebb kerüljünk a sikeres nyelvi érettségéhez vagy emelt szintű érettségéhez
☐ hogy megváltozzon a nyelvtanuláshoz való viszonyulásunk
☐ a növekedjen nyelvtanulás iránti motivációnk
☐ hogy az igényeinkhez alkalmazkodó oktatást biztosítson
☐ hogy közel hozza hozzánk a nyelveket/nyelvtanulást
☐ hogy a korosztályunknak és a 21. századnak megfelelő dolgokat tanuljunk nyelvtanuláson is
☐ hogy alkalmazzuk nyelvtanulás során is a 21. századi technikákat
☐ hogy megismerünk más nyelvi kultúrákat
☐ hogy magabiztos nyelvhasználóvá váljunk
☐ hogy felkészítsen az önálló nyelvtanulásra

⁶ A elégedettséget kifejező főkomponens létrehozásában „Az órákat tartó tanárjelölt lelkiismeretesen végezte a feladatát” item nem vesz részt.

- Szükséges a **célok megvalósulásával** kapcsolatos percepciók vizsgálata, a program-leírásban szereplő **konkrét célok szerint lebontva**.

CÉLOK	JAVASOLT TOVÁBBI KÉRDÉSEK
Közelebb kerüljenek a sikeres nyelvi érettségéhez/emelt szintű érettségéhez	Úgy érzem, hogy az órák segítségével közelebb kerültem a sikeres érettségéhez, ill. emelt szintű érettségéhez.
Fenntarthatóság: az autonóm nyelvtanulásra felkészítést (esetleg szétszedhető saját nyelvtanulási célok/stílus, stratégiák, információkeresés stb. Szerint)	Az órák sokat segítettek abban, hogy hogyan tudom a nyelvtudásomat önállóan fejleszteni.
21. századi technikák alkalmazása (e-learning anyagok, applikációk), melyek közelebb hozzák a nyelvtanulást a fiatalokhoz	Az órákon sok új technikát alkalmaztunk (e-learning anyagok, applikációk).
Célnyelvi kultúra megismerése	Az órák közelebb hoztak számomra más kultúrákat.
Magabiztos nyelvhasználóvá válás	Az órák hatására most már sokkal magabiztosabban használom az angol (német, francia, olasz) nyelvet.
Motiváció növelés/attitűd fejlesztés	<p>Az órák alapján most már jobban látom a nyelvtudás hasznosságát, fontosságát.</p> <p>Ebben a kérdéskörben javasoljuk standard mérőeszközök (motivációs/attitűd skála) kérdezési szituációnak megfelelően rövidített, változás percepcióra vonatkozó kérdések formájában való alkalmazását.</p>
Az oktatás élményszerűsége	Az órák nagy részében mással foglalkoztam, vagy unatkoztam.

(3) A válaszok kevésbé differenciált volta, az, hogy a **különböző értékelési szempontok mentén kapott válaszok átlagai kivétel nélkül magasak, és kis tartományban mozognak. Ennek kezelését is erősen javasoljuk.**

- **Negatív megfogalmazású, inverz kérdések** szerepeltetése (az itt felsorolt tételeket már a korábbi pontokban megfogalmazott javaslatokban szerepeltettük, itt csak a javaslatok tematikus követhetősége miatt tüntetjük fel ismét).

CÉLOK	JAVASOLT TOVÁBBI KÉRDÉSEK
Az oktatás élményszerűsége	Az órák nagy részében mással foglalkoztam, vagy unatkoztam.
A program általános (összefoglaló) értékelés	Szerintem nincs értelme ez ilyen foglalkozásoknak.
	Nem igazán érdekeltek az órán elhangzottak.
	Szerintem időpocsékolás volt az órákra járni.

- **Javasoljuk továbbá, hogy a projekt első félévében megvalósuló vizsgálatról eltérően, a későbbiekben az adatfelvételt ne a program megvalósítását végző tanárjelöltek, hanem az összekötő mentorok végezzék.**

(4) Javasoljuk, hogy tanulók válaszainak kifejezésére a projekt első félévének vizsgálata során használt, definiált skálapontokkal rendelkező, ordinális mérési szintű skála (1 – egyáltalán nem értek egyet, 2 – kicsit nem értek egyet 3 – nem tudok dönteni, 4 – kicsit egyetértek, 5 – teljesen egyetértek) helyett **a válaszok megadása intervallum skálán történjen** a következő instrukció alapján: *Válaszaidat 5 fokú skála segítségével add meg, ahol az 1-es azt jelenti, hogy „egyáltalán nem értesz egyet”, az 5-ös pedig azt, hogy „teljes mértékben egyetértesz”.*

(5) Javasoljuk továbbá az alábbi a szocio-demográfiai és egyéb releváns **háttérváltozók felvételét is az adatgyűjtés során:**

- születési év;
- nem;
- hányadik évfolyamra jár;
- hány éve tanulja a nyelvet;
- iskolai teljesítmény;
- a projekt keretében hány órán vett részt.

2.3. Középiskolai nyelvtanárok körében történő adatgyűjtéssel kapcsolatos javaslatok

Nem látható (nincs róla információ) a nyelvtanárok „mentális”, attitűdje, módszertani kultúrája, motiváltsága, melyet kérdőívvel célszerű felmérni. A kérdőív kitér a programban részt vevő tanulók előmenetelével, motivációjának változásával kapcsolatos tapasztalatokra, a projekt hasznosulásáról alkotott véleményekre, valamint arra is, hogy az élménypedagógiai módszerek mennyiben épültek be a tanórai gyakorlatba, s azok mennyiben eredményesek. Nehézséget jelenthet az, hogy a középiskolai nyelvtanárok nem kapnak javadalmazást a projektből, ezért alapvető kérdés, hogy miként lehet őket motiválttá tenni abban, hogy részt vegyenek az értékelésben. E tekintetben **a projektben megvalósuló szakmai továbbképzésben történő részvétel ösztönzőleg hathat a kérdőív kitöltésére.**

A tapasztalatok visszacsatolása után kialakított **végleges középiskolai kérdőívet** a *Mérőeszközök fejezet 2. Középiskolai tanárok kérdőíve* pontja tartalmazza.

2.4. Hallgatói portfólióval kapcsolatos javaslatok

A projekt folyamatértékeléséhez **nagyon fontos, hogy a tanulókat, a nyelvenként – sok esetben több csoportba – szerveződő tanulócsoportokat, az iskolákat, valamint az ott foglalkozásokat tartó hallgatókat (tanárjelölteket) és mentoraikat egyértelműen egymáshoz lehessen rendelni.** Ugyanakkor a pontatlan és sokszor részleges dokumentáció miatt előálló információhiány alapvetően nehezítette a tanárjelöltek és a különböző nyelvek tanulócsoportjainak beazonosítását és egyértelmű megfeleltetését.

A hallgatók a projekt során portfólióban gyűjtik az óraterveket, valamint tanítási naplót vezetnek, amelyben a foglalkozások után összegzik tapasztalataikat, reflexióikat.

Az **óravázlatok végleges sablonját** a *Mérőeszközök fejezet 3. Óravázlatok* pontja tartalmazza. Külön felhívjuk még egyszer a figyelmet arra, hogy **alapvető fontosságú a pontos és teljes körű adatgyűjtés a projektben résztvevő hallgatók (tanárjelöltek) részéről (is).**

A **hallgatói reflexiók** (órák utáni, záró) fontos információkat nyújtanak a program folyamatértékeléséhez. Annak érdekében, hogy a reflexiókat egységes szempontok mentén lehessen feldolgozni és értékelni, **az alábbi szempontok reflexiókban történő megjelenítését, érvényesítését célszerű kikötni** (vagyis a reflexiókban ezekre a területekre kell kitérniük a tanárjelölteknek):

- Milyen mértékben tudtam megvalósítani a kitűzött céljaimat?
- Mi (melyik feladat, gyakorlat, módszer) járult hozzá leginkább az óra sikeréhez?
- Miben voltam kevésbé eredményes és hatékony?
- Hogyan ítélem meg a tanulókat, az órai teljesítményüket?
- Mi volt a legnagyobb probléma, kihívás, s milyen alternatívákat látok ezek kezelésére?
- Mely kompetenciáim fejlődtek, és miben kell még fejlődnöm?

Mérőeszközök

1. Tanulói kérdőív

1. AZ ÓRÁKAT TARTÓ TANÁRJELÖLTEK NEVE:

ELŐSZÖR NÉHÁNY SZEMÉLYES KÉRDÉS.

2. NEMED:

1 fiú 2 lány

3. MELYIK ÉVBEN SZÜLETTÉL?

4. AZ ELMÚLT FÉLÉV VÉGÉN MILYEN VOLT A TANULMÁNYI ÁTLAGOD?

(Egy tizedes pontossággal írd be!)

,

5. MIT GONDOLSZ, A KOROSZTÁLYODHOZ KÉPEST HOGYAN TELJESÍTESZ AZ ISKOLÁBAN?

- 1 nagyon jól, a legjobbak között vagyok
- 2 jóval az átlagos fölött
- 3 az átlagos fölött
- 4 átlagosan
- 5 az átlagos alatt
- 6 jóval az átlagos alatt
- 7 rosszul, a legrosszabbak között vagyok

6. HÁNYADIK ÉVFOLYAMRA JÁRSZ?

7. HÁNY ÉVE TANULOD A PROGRAM KERETÉBEN IS TANULT NYELVET?

8. A PROGRAM KERETÉBEN ÖSSZESEN HÁNY ÓRÁN VETTÉL RÉSZT?

A KÖVETKEZŐK KÉRDÉSEK A PROGRAM KERETÉBEN TARTOTT FOGLALKOZÁSOKRÓL/ ÓRÁKRÓL SZÓLNAK.

9. SZERINTE MI VOLT A PROGRAM KERETÉBEN TARTOTT ÓRÁK CÉLJA?

Minden olyan célt jelölj meg, ami szerin-

- 1 hogy közelebb kerüljünk a sikeres nyelvi érettségéhez vagy emelt szintű érettségéhez
- 1 hogy megváltozzon a nyelvtanuláshoz való viszonyulásunk
- 1 a növekedjen nyelvtanulás iránti motivációnk
- 1 hogy az igényeinkhez alkalmazkodó oktatást biztosítson
- 1 hogy közel hozza hozzánk a nyelvet/nyelvtanulást
- 1 hogy a korosztályunknak és a 21. századnak megfelelő dolgokat tanuljunk nyelvórán is
- 1 hogy alkalmazzuk nyelvtanulás során is a 21. századi technikákat
- 1 hogy megismerünk más nyelvi kultúrákat
- 1 hogy magabiztos nyelvhasználóvá váljunk
- 1 hogy felkészítsen az önálló nyelvtanulásra

10. A KÖVETKEZŐKBEN KÜLÖNBÖZŐ ÁLLÍTÁSOKAT OLVASHATSZ. MELYIKKEL MENNYIRE ÉRTESZ EGYET?

(Minden sorban egy választ jelölj be!)

	egyáltalán nem értek egyet					teljes mértékben egyetértek				
	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5
a) A program keretében tartott órákat érdekesnek találtam.	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5
b) A program keretében tartott órákat hasznosnak találtam.	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5
c) A program keretében tartott órák és feladatok célja világos volt előttem.	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5
d) A program során biztosított vagy ajánlott anyagok hasznosnak bizonyultak számomra.	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5
e) Az órákon mindig választ kaptam tananyaggal kapcsolatos kérdéseimre.	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5
f) Az órákon hasznos visszajelzéseket kaptam teljesítményemmel kapcsolatban.	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5
g) A tanárjelöltek figyelembe vették a mi érdeklődésünket.	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5
h) Nekünk is volt beeszólásunk az órák menetébe.	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5
i) Szerintem nincs értelme ez ilyen foglalkozásoknak.	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5
j) Nem igazán érdekeltek az órán elhangozottak.	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5
k) Szerintem időpocsékolás volt az órákra járni.	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5
l) Az órákat tartó tanárjelöltek jól végezték a munkájukat.	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5
m) Úgy érzem, hogy az órák segítségével közelebb kerültem a sikeres érettségizéshez, ill. emelt szintű érettségizéshez.	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5
n) Az órák sokat segítettek abban, hogy hogyan tudom a nyelvtudásomat önállóan fejleszteni.	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5
o) Az órákon sok új technikát alkalmaztunk (e-learning anyagok, applikációk).	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5
p) Az órák közelebb hoztak számomra más kultúrákat.	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5
q) Az órák hatására most már sokkal magabiztosabban használom a nyelvet.	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5
r) Az órák alapján most már jobban látom a nyelvtudás hasznosságát, fontosságát.	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5
s) Az órák nagy részében mással foglalkoztam, vagy unatkoztam.	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5
t) Élveztem, hogy részt vehetek ezeken az órákon.	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5
u) Az órákat tartó tanárjelöltek mindig felkészültnek tűntek.	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5
v) Az órák nehézségi szintje megfelelő volt számomra.	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5
w) Számomra megfelelő tempóban haladtunk az órákon.	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5
x) Az órát tartó tanárjelöltek mindig pontosan kezdték és fejezték be az órákat.	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5
y) Szívesen vennék még részt hasonló foglalkozáson.	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5

2. Középiskolai tanárok kérdőíve

Intézmény:

Nyelv:

1. Tapasztalja-e a hallgatók által tartott nyelvi órák hatásaként a projektben részt vevő diákok nyelvi kompetenciáinak fejlődését? (Húzza alá!)

- a) igen
- b) nem

2. Kérjük, erre a kérdésre csak akkor válaszoljon, ha az első kérdésre igen-nel válaszolt: Mely területen látja a projektben részt vevő diákok fejlődését? (Húzza alá!)

- a) beszédképesség
- b) szövegértés
- c) szövegalkotás
- d) helyesírás
- e) hallásutáni megértés

3. Kérjük, erre a kérdésre csak akkor válaszoljon, ha az első kérdésre igen-nel válaszolt: Minek tulajdonítja a nyelvi kompetenciák fejlődését? (Húzza alá!)

- a) több órában tanulnak a diákok
- b) differenciált feladatokat biztosítottak a hallgatók órái
- c) új, változatos módszereket és technikákat alkalmaznak a hallgatók
- d) élménypedagógia elemekkel motiválják a diákokat
- e) a fiatal tanárjelöltek életkorban közelebb állnak a diákokhoz

4. Kifejezésre juttatták-e a tanulók a projekt nyelvóráival való elégedettségüket?

- a) igen
- b) nem

5. Nyomon követte-e a hallgatók által tartott órákat?

- a) igen
- b) nem

6. Kérjük, erre a kérdésre csak akkor válaszoljon, ha az ötödik kérdésre igen-nel válaszolt: Milyen módon? (Húzza alá!)

- a) hospitált
- b) érdeklődött a diákoktól
- c) érdeklődött a hallgatótól vagy az összekötő mentortól

7. Meglátása szerint mennyire járultak hozzá a hallgatói nyelvórák a programban résztvevő diákok nyelvtanulásához? (Minden sorban egy választ jelöljön be! 1 = nem értek egyet, 5 = teljesen egyet értek)

- a) A diákok közelebb kerültek a sikeres érettségéhez/nyelvvizsgálóhoz

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---
- b) Megváltozott a diákok nyelvtanuláshoz való viszonyulása

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---
- c) A diákoknak növekedett nyelvtanulás iránti motivációja

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---
- d) A diákok magabiztosabb nyelvhasználóvá váltak

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---
- e) A diákok érezhetően közelebb kerültek az önálló nyelvtanuláshoz

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---

8. Hogyan ítéli meg a projektben résztvevő hallgatók szakmai felkészültségét? (Minden sorban egy választ jelöljön be! 1 = nem értek egyet, 5 = teljesen egyet értek)

- a) A hallgatók szakmailag jól felkészültek voltak

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---
- b) A hallgatók célnyelvi kommunikációja megfelelő volt

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---
- c) A hallgatók módszertani tudása változatos volt

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---
- d) A hallgatók képesek voltak reagálni és kielégíteni a diákok elvárásait

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---
- e) A hallgatók tudása megfelelt az Ön szakmai elvárásainak

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---

9. Egyéb észrevétel, javaslat:

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

3. Óravázlat

Tanárjelölt neve:

Mentor neve:

Iskola és csoport pontos megjelölése (pl. XY iskola A, B, C csoport):

Óra nyelve:

Óra időpontja:

Óra témája:

Résztevő diákok tervezett/tényleges száma (fő):

Résztevő diákok évfolyama(i):

Résztevő diákok nyelvi szintje (A1, A2, B1, B2):

Tankönyv vagy segédanyag:

Tanítási cél/ok:

Óratípus: (1) új ismeretet feldolgozó óra; (2) alkalmazó (feladatmegoldó) óra; (3) új ismeretet feldolgozó és rendszerező óra; vagy (4) ellenőrző (értékelő) óra

Idő	Cél	Feladat, tanulói tevékenység	Tanári tevékenység	Módszer*	Munkaszervezési forma**	Eszköz	Egyéb probléma, veszély

*Lehetséges módszerek

- Előadás
- Előadás szemléltetéssel (PPT)
- Magyarázat
- Kérdve kifejtés (magyarázat)
- Elbeszélés (egy-egy jelenség, esemény, folyamat, személy, tárgy érzékletes, szemléletes bemutatására szolgál)
- Kiselőadás (tanulói kiselőadás; PPT-vel vagy anélkül)
- Megbeszélés (beszélgetés) dialogikus szóbeli közlési módszer, amelynek során a tanulók a pedagógus kérdéseire válaszolva dolgozzák fel a tananyagot.
- Vita
- Szemléltetés (szemléltetés, demonstráció, illusztráció) olyan szemléletes oktatási módszer, amelynek során a tanulmányozandó tárgyak, jelenségek, folyamatok észlelése, elemzése történik)
- Munkáltatás: főzés, sütés, plakátkészítés, játékkészítés, kertészkedés, bármilyen kézműves/manuális tevékenység, ami produktumhoz vezet, pl. fényképezés, filmezés, újság, weblap-készítés, riportot készítés, versenyt szervez, kiállítást szervez (ezek a tevékenységek lehetnek projektfeladatok, tervszerűen beépítve a félévbe).
- Projekt vagy projektorientált feladat (folyamat vagy produktumorientált, a tanulók érdeklődése (választása) alapján, közös tervezéssel megvalósított tevékenység).
- Tanulási szerződés (megállapodás a tanuló és a diák között a tanulási cél érdekében)
- Kooperatív módszerek
- Szerepjáték, játék (társasjáték), szimuláció, mozgásos tevékenységek (tánc, jóga, torna)
- Drámapedagógia (színdarab, jelenet bemutatása)
- Kirándulás (múzeumpedagógia; természetjárás; megfigyelési feladatokkal, kvíz, rally)
- Házi feladat
- Értékelés (tanulói önértékelés, reflexió, egyéni vagy csoportos, előzetes szempontok alapján)

**Lehetséges munkaszervezési formák:

- Hagyományos formák:
 - frontális
 - egyéni munka
- Konstruktivista pedagógia szerint: differenciált munkaszervezés (tartalom, érdeklődés, célok alapján)
 - csoportmunka (differenciált, véletlenszerű)
 - páros munka
 - egyéni munka

Források:

https://www.tankonyvtar.hu/hu/tartalom/tamop425/2011_0001_519_42498_2/ch10s06.html
https://www.tankonyvtar.hu/hu/tartalom/tamop425/2011_0001_519_42498_2/ch10s06.html
http://www.hefop.ektf.hu/anyagok/kooperativ_modszertan.htm
http://mek.oszk.hu/04600/04669/html/balogh_pedpszich0021/balogh_pedpszich0021.html
<http://mek.oszk.hu/13000/13021/13021.pdf>
<http://docplayer.hu/2809955-A-projektmodszerek-elmelete-es-gyakorlata-verok-attila-vincze-beatrix.html>

Mellékletek

1. számú melléklet: A foglalkozások középiskolai nyelvtanárok általi megítélése

Iskola neve	Nyelv	Csoport	Vélemények
-------------	-------	---------	------------

Iskola neve	Nyelv	Csoport	Vélemények
Ciszterci Szent István Gimnázium	angol	CS1 CS2 CS3 CS4 CS5	A diákok plusz lehetőséget kaptak a nyelv gyakorlásában, önkéntesen, tanórai kereteken kívül, más tanár módszereit is megtapasztalva. Fontos, hogy iskolánk megragadjon minden kínálkozó lehetőséget a diákok fejlesztésére és a tehetséggondozásra, valamint a tanórán kívüli idő hasznos eltöltésére.
Ciszterci Szent István Gimnázium	francia	CS1	Nagyszerű lehetőség volt, hogy anyanyelvi tanárt kaphattak a csoport és így fejlődhetett nyelvileg. Az EFOP órák során francia nyelvtudásuk sok téren gyarapodott pl.: szókincs, nyelvtan, civilizáció. Az iskola lehetőséget kapott, hogy az érdeklődő tanulók heti két plusz órát kaphattak a szintjüknek megfelelően.
Ciszterci Szent István Gimnázium	német	CS1 CS2 CS3	Különböző határfokkal dolgoztak, a hasznostól a nagyon hasznosig terjedő skálán. A kiscsoportos munka előnyeit élvezhették a tanulóink.
Dr. Ámbédkar Gimnázium	angol	CS1	A foglalkozásokat hasznosnak tartottam, a diákok élvezték őket és hasznosnak bizonyultak az órai anyag kiegészítéseként, előkészítéseként és extra gyakorlásként. Az iskolának jól jön az extra nyelvtanári segítség, mivel kicsit foghíjas a szakos ellátottság, illetve ez egy külön program volt, amit a diákok élveztek, ezáltal vonzóbbá teszi az iskolánkat mind a már meglévő, mind az újonnan jelentkező diákok számára.
Jókai Mór Gimnázium	angol	CS1	Fejleszthették szóbeli képességeiket, bátrabbak lettek, nőtt a szókincsük és élményszerűen tanulhattak. Plusz lehetőséget kínálhattunk a diákoknak arra, hogy nyelvtudásukat fejleszthessék, így is segítséget adhattunk, hogy a továbbtanuláshoz szükséges nyelvvizsgát hamarabb megszerezhessék.
Jókai Mór Gimnázium	német	CS1	Sok volt az internetes, aktuális feladat, változatos feladattípusokat oldhattak, oldott légkörben tanulhattak a fiatal hallgatóktól, rengeteg volt a csoportmunka vagy páros munkaforma. A tanórai anyagnak nagyon jó kiegészítése volt az óra, sokkal jobban elmélyítettük a tanultakat. Emelkedett a tanulók alacsony nyelvi óraszámára.
Jókai Mór Gimnázium	olasz	CS1	A foglalkozások nagyon oldott légkörben zajlottak és beszédközpontúak voltak, ahogyan azt kértük. Az iskola nyelvtanárai számára is hasznos, új módszereket ismerhettünk meg.
Móra Ferenc Gimnázium	angol	CS1 CS2 CS3 CS4 CS5	Korosztályukhoz közel álló egyetemi hallgatók segítségével oldott hangulatú foglalkozásokon fejleszthették nyelvtudásukat. A diákok jobban megismerhették az élményközpontú oktatás sajátosságait, így mélyítve nyelvtudásukat. Új szín jelent meg az iskola palettáján. A sok nyelvi csoport működése megerősíti azt a hírnevet, amit gimnáziumunk az idegen nyelvek oktatásában eddig szerzett. Kapcsolatépítés az egyetemmel, nyitottság az élményközpontú oktatásra.
Móra Ferenc Gimnázium	francia	CS1 CS2	–

Iskola neve	Nyelv	Csoport	Vélemények
Móra Ferenc Gimnázium	német	CS1 CS2 CS3	Hasznosnak tartottam, mert a tanulók még élményszerűben kaptak információkat az adott témához vagy nyelvtani jelenségekhez. Bátrabban kérdeztek a hallgatóktól s egyfajta bizalmi kapcsolat alakult ki közöttük. Újabb módszereket hoztak magukkal. S kicsit "megfiatalították" a tanári kart. Sok jó ötlettel gazdagítottak bennünket és a tanulókat.
Móra Ferenc Gimnázium	olasz	CS1 CS2 CS3	Nagyon hasznos, mivel korban közel állnak a diákokhoz. Nagyon hasznos, új módszerek és tankönyvek jelentek meg.
Piarista Gimnázium	angol	CS1 CS3	Sokat fejlődött a diákok beszédképessége, szókincse. Bátrabban megfogalmazzák egyéni gondolataikat. Egyre több diák érdeklődik a nyelvtanulás iránt. A foglalkozások élménypedagógiai jellege motiválja a tanulókat a nyelvtanulásban.
Piarista Gimnázium	francia	CS1	Elmélyítették és kiegészítették az órán tanultakat. Diákjaink motiválásában nagy segítséget kaptunk.
Piarista Gimnázium	német	CS1 CS2	Nagyon hasznos volt, bátrabban szólalnak meg idegen nyelven, javult az együttműködési készségük, erősödött a motivációjuk. Színesítette a nyelvi kínálatunkat, a tanárjelöltek megosztották a nyelvtanárokkal az óravázlataikat, amelyekből sokat profitáltunk.
Széchenyi István Gimnázium	angol	CS1	Korban közelebb állnak, érdekesebb, fesztelenebb és jó hangulatú foglalkozásokon vehettek részt a diákok. A tehetséges és a korrepetálásra szoruló, illetve az érdeklődő tanulók is olyan ingyenes lehetőséget kapnak a nyelvgyakorlásra, ami külső forrásból érkezik, hozzájárul diákjaink fejlődéséhez, lehetőséget ad szakkörszerű vegyes tudásszintű csoportok szervezésére, a szülők üdvözlnek az ingyenes plusz nyelvtanulási lehetőséget.
Széchenyi István Gimnázium	francia	CS1	A diákok sokkal motiváltabbak, ha egy korban hozzájuk közelebb álló fiatal tartja a foglalkozásokat. Az élményszerű, játékos foglalkozások nagy népszerűségnek örvendenek a diákok körében. Lendületet, újfajta szemléletet hoztak az iskola életébe.
Széchenyi István Gimnázium	német	CS1 CS2	–
Szent Imre Katolikus Általános Iskola és Gimnázium	angol	CS1 CS2	A normál tanórai keretekhez viszonyítva több figyelem jutott az egyes tanulókra, képességeik fejlesztésére. Több gyakorlási lehetőség jutott érettségi és a nyelvvizsgafeladatok gyakorlására. A differenciálás még nagyobb teret kapott. Az egyéni képességek erőteljesebben kibontakozhattak.
Szent Imre Katolikus Általános Iskola és Gimnázium	német	CS1 CS2	A tanárjelöltek közvetlen kapcsolatot alakítottak ki a diákokkal, így bátrabban mertek kérdezni a diákok. Lelkiismeretes munkájukkal segítették diákjaink nyelvi fejlődését.

Iskola neve	Nyelv	Csoport	Vélemények
Szilágyi Erzsébet Gimnázium	angol	CS1 CS2 CS3 CS4	Szóbeli kommunikáció fejlesztése sikeresen megvalósult. Nyelvi tudásuk gyarapodott, magabiztosabbak lettek. Beszédcentrikus, együttműködésre ösztönző. A foglalkozások jól kiegészítették az iskolai tanórai munkát. Színesítette a palettát, illetve segítette a mi munkákat is a diákok foglalkozásokon megszerzett tudása. Újszerű, friss szemlélet, dinamikus, ICT használat.
Szilágyi Erzsébet Gimnázium	francia	CS1	–
Szilágyi Erzsébet Gimnázium	német	CS1	–
Uzoni Péter Általános Iskola és Gimnázium	angol	CS1 CS2	Sok olyan feladatot csinálnak amire a tanórákon nincs idő, a tanárjelöltek életkorukból kifolyólag közelebb tudnak kerülni a diákokhoz. Elég hasznosak, tudunk biztosítani a tanulóknak plusz órákat a gyakorlásra.
Uzoni Péter Általános Iskola és Gimnázium	német	CS1	Jó és kellemes hangulatú órákat tartott a hallgató, életkorából adódóan közel került a gyerekekhez. A középiskolások betekintést nyerhettek a felsőoktatásba is, ami így nem egy megfoghatatlan, elérhetetlen képzésnek tűnik. A hallgató igyekezett a tanulók igényeihez igazodni, pl. érdekes, játékos feladatok. Új színfoltot jelentett az iskola életében az ELTE-s hallgató megjelenése. Frissítette a nyelvtanulás minőségét. Szerintem az iskola számára külső szemmel (pl. szülők) presztíznövekedést jelentett.
Vasvári Pál Gimnázium	angol	CS1 CS2 CS3	A diákok másfajta megközelítéssel is találkozhattak, nem csak az enyémmel. Továbbá végtelen lelkesedéssel készültek arra a heti két órára, rengeteg pluszt adva a diákjainknak, ami nyilván nem fér bele az én kapacitásomba. Nekem legjobban a az ELTE által tartott szakmai délutánok tetszettek. A miénk olyan jól sikerült Katona Laci Élmény alapú oktatás témában, hogy mi Lacit "kölcönvettük" a félévzáró konferenciánkra is, hogy ne csak mi nyelvszakosok hallhassuk őt, hanem az egész tantestület. Ezen kívül pedig minden ilyen projekthez úgy állok hozzá, hogy én magam is rengeteget tanulok mindig.
Vasvári Pál Gimnázium	olasz	CS1 CS2	Jók voltak az élménypedagógia elemei. (játékok, főzés, videók, dalok). A fiatalok órái ideális kiegészítője a tanóráknak.